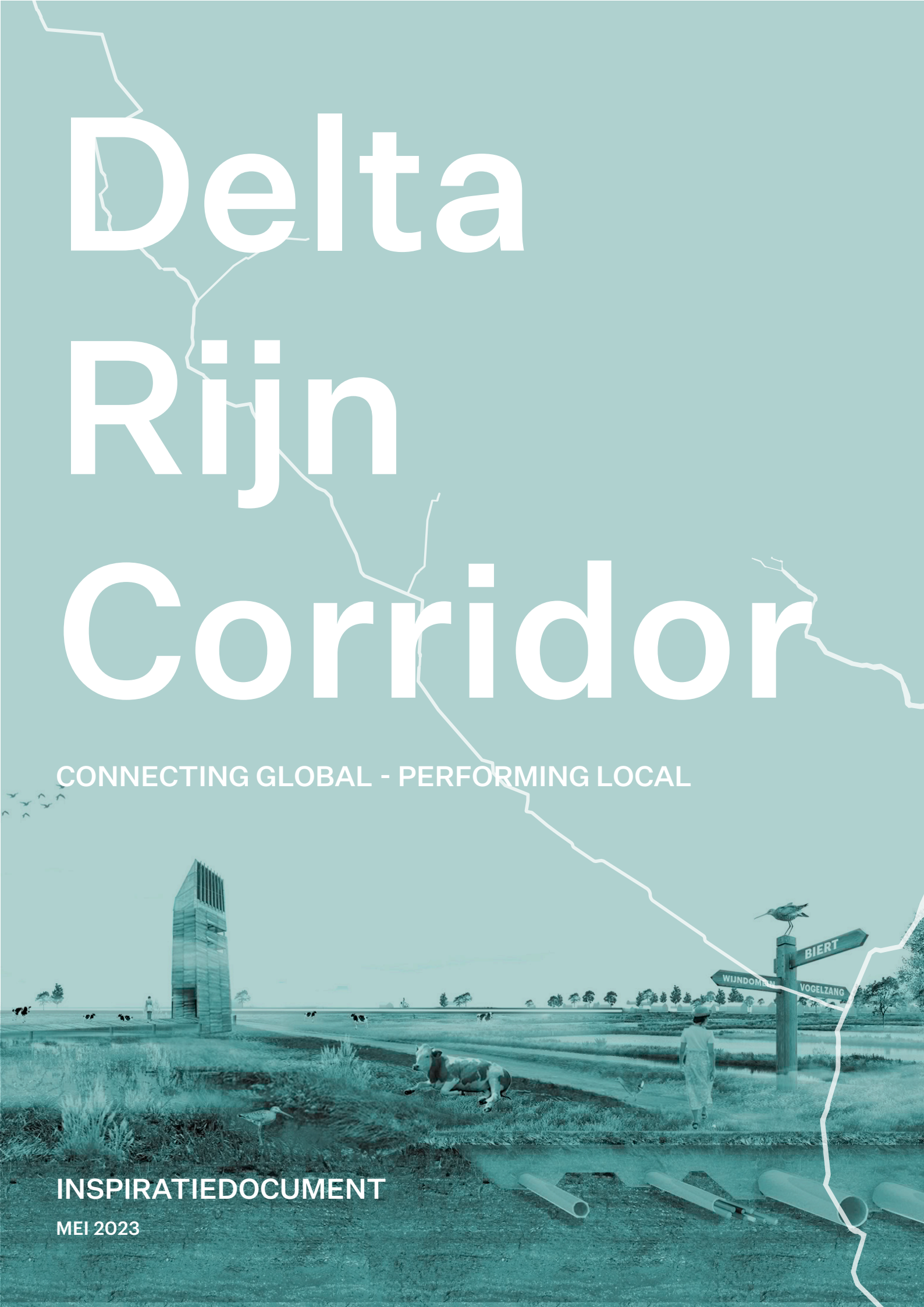

Delta Rijn Corridor

CONNECTING GLOBAL - PERFORMING LOCAL

INSPIRATIEDOCUMENT

MEI 2023

Schiemonnd 20-22
3024 EE Rotterdam

www.obscura.nu
info@obscura.nu
t: 06 4227 0995

De Fabriek van Delfshaven
Mathenesserdijk 416H
3026 GV Rotterdam

www.otolandscape.nl
info@otolandscape.nl
+31 (0)645494541

Provincie Zuid-Holland
Zuid-Hollandplein 1
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Dit onderzoek is gedaan in opdracht van de provincie Zuid-Holland, het betreft een ambtelijke verkenning en dient als inspiratiedocument. Hierover heeft geen besluitvorming door Gedeputeerde of Provinciale Staten plaatsgevonden.

inhoud

1. delta rij corridor 4

aanleiding en doel	6
lokaal en regionaal	8
landschap als onderlegger	10
kansen voor de corridor	12
randvoorwaarden	14
quick wins	16
proces	18

2. opgaven en kansen 20

regionale opgaven	22
biodiversiteit	24
cultuurhistorie	26
routes en verbindingen	28
energie en netwerk	30
water en klimaat	30
lokale kansen	34
kanskaart voor de corridor	36

3. bouwstenen 38

kansrijke projecten	40
deelgebied 1: groen blauwe corridor	42
deelgebied 2: gouden randjes	50
deelgebied 3: rondje(s) Oud Beijerland	58

4. aanbevelingen 66

1. de delta-rijn corridor

Aanleiding en doel

De Delta Rijn Corridor wordt aangelegd zodat ondergronds transport van energiedragers en grondstoffen tussen Rotterdam, en Noordrijn-Westfalen ten behoeve van de verduurzaming van de industrie mogelijk wordt gemaakt. Een groot deel van het beoogde tracé voor deze buisleidingen loopt dwars door een drietal Zuid-Hollandse gemeenten. In opdracht van de provincie Zuid-Holland hebben OBSCURA en OTO een ontwerpend onderzoek gedaan naar de meekoppel- en uitvoeringskansen die er liggen om de maatschappelijke meerwaarde, en daarmee ook het draagvlak van het project te vergroten. Het onderzoek is in nauwe samenwerking met de provincie Zuid-Holland, Waterschap Hollandse Delta en de gemeenten Voorne aan Zee, Nissewaard en Hoeksche Waard uitgevoerd.

De Delta Rijn Corridor biedt een kans om meerdere provinciale (maar ook gemeentelijke, waterschaps- en rijks-) ambities te realiseren. Ambities op het gebied van water en groen, de energietransitie, natuur en biodiversiteit, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit, toerisme en recreatie, een gezonde en veilige fysieke leefomgeving, een toekomstbestendige landbouw, etc. Om capaciteit en middelen te combineren en zo meer te bereiken dan de simpele som der delen (win-win). Hiervoor is een integrale aanpak nodig, moet er actief gezocht worden naar combinaties en helpt ontwerpend verkennen.

De provincie ziet kansen om het ambitieniveau rondom de aanleg van de corridor door de provincie Zuid-Holland

te vergroten en wil dit onderzoek samen met de gebiedspartners zoals gemeenten en waterschap verder uitwerken om als inspiratie en kader mee te kunnen geven aan de uitvoerende partijen. Wat ons betreft een eerste stap voor wezenlijke participatie.

De aanleg van de Delta Rijn Corridor is zo als hefboom te gebruiken voor de realisatie van meerdere opgaven; niet alleen een technische exercitie om de overlast voor de omgeving en de aantasting van waarden zoveel mogelijk te voorkomen, maar ook een kans om meerdere urgente opgaven het hoofd te bieden. Door de meekoppel- en uitvoeringskansen rond het tracé in kaart te brengen kunnen niet alleen in theorie meerdere gezamenlijke ambities en opgaven worden gerealiseerd. Door op zoek te gaan naar concrete en realistische principe uitwerkingen die rekening houden met de context van de corridor zoals landschap, milieu, veiligheid, grondeigendom etc., hopen wij dat we al in dit stadium een bijdrage kunnen leveren aan de haalbaarheid van de plannen.

Het eindproduct van dit onderzoek biedt een overzicht van kansrijke uitvoeringsprojecten en draagt bij aan een landschappelijk kwalitatief ingerichte buisleidingenstrook. Zo kan de Delta Rijn Corridor bijdragen aan verschillende ambities en kwaliteiten in het plangebied. Dit vergroot niet alleen de haalbaarheid van de plannen, maar vergroot ook de maatschappelijke waarde en daarmee het maatschappelijke draagvlak. Dat is niet alleen bevorderlijk voor een relatief snelle procedure, maar in deze tijd ook onontbeerlijk.

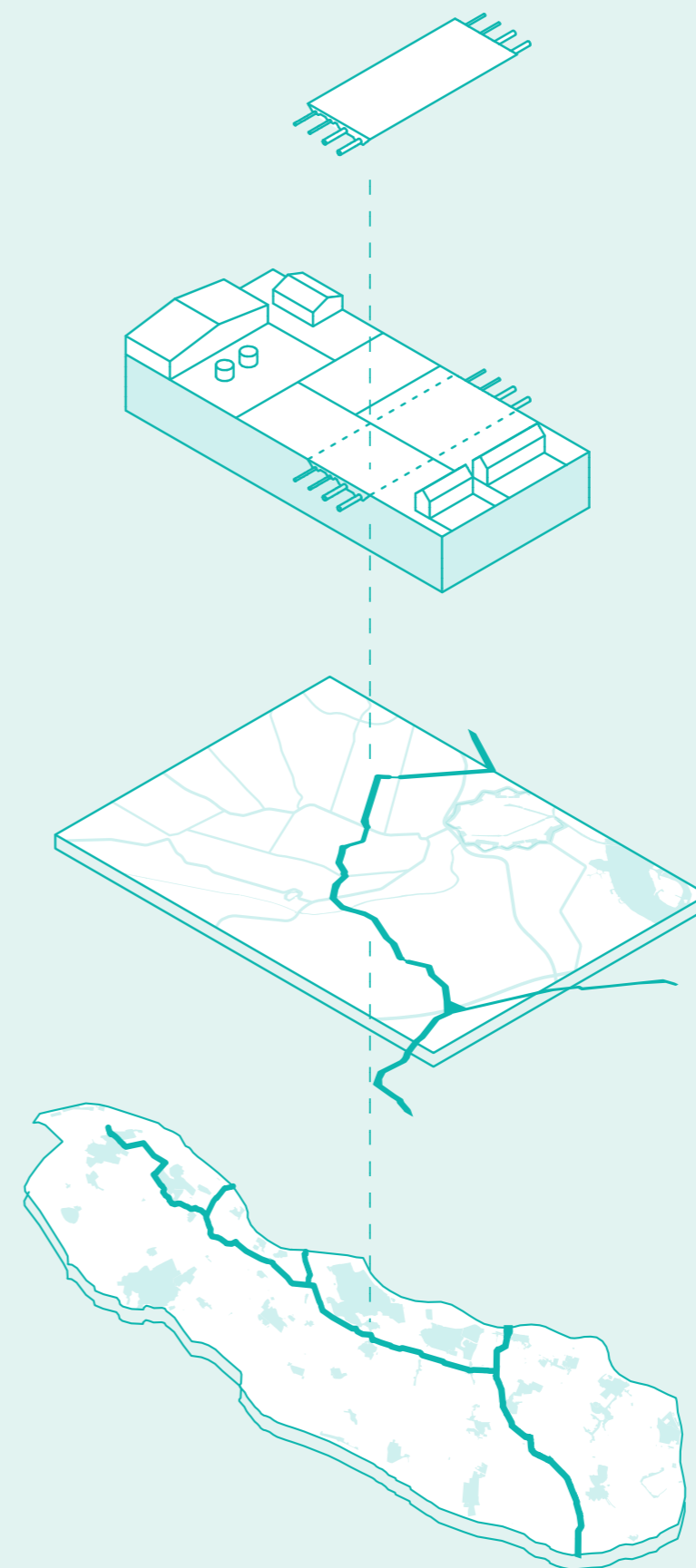
Delta Rijn Corridor

Lokaal en regionaal

Het tracé van de corridor door de provincie is zo'n 50 kilometer lang en snijdt door verschillende deelgebieden met hun eigen dynamiek en opgaves. Het project kan als 'kapstok' dienen voor lopende plannen, initiatieven en ambities in de regio. We leggen in deze ogenschijnlijk technische opgave de nadruk op de ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. De Delta Rijn Corridor kan zo fungeren als een 'welkome ontwikkeling' (WIMBY) en wordt verankerd in zowel het fysieke als sociaal maatschappelijke landschap. We bouwen gedurende het proces een collectief verhaal dat verschillende partijen en ambities bij elkaar brengt en waar mensen op aan kunnen haken; de 'plug-in corridor'.

Informatie over de lokale en regionale uitvoeringskansen worden meegenomen en doorvertaald in concrete en heldere ruimtelijke uitwerkingen. Dit resulteert in tastbare en realistische voorstellen. In uitwerkingen op lokaal niveau worden meekoppel- en uitvoeringskansen inzichtelijk gemaakt. Een verhaallijn rond ruimtelijke meerwaarde, beleving en lokale impact. Dit product is daarmee tweeledig. Het heeft enerzijds voldoende realiteitsgehalte om vervolgstappen te maken richting uitvoering en tegelijkertijd is het een inspirerend document dat verschillende belanghebbenden uitnodigt om mee te doen en te denken.

Doet u mee?

inpassing
tracé

lokale
bouwstenen

uitwerking
deelgebieden

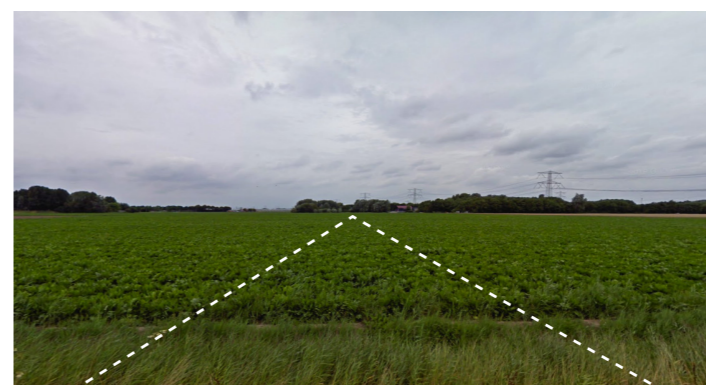
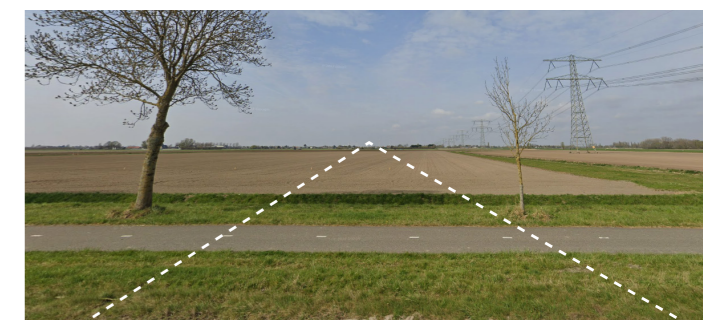
regionale
opgaven

Landschap als onderlegger

De Delta Rijn Corridor snijdt door het landschap van Voorne Putten en de Hoeksche Waard om via Noord-Brabant en Zuid-Limburg uit te komen in Duitsland. De aanleg levert op systeemniveau een bijdrage aan de verduurzaming van Nederland en daarbuiten. Wat kan een dergelijke verbinding betekenen voor provinciale ambities (bodem, klimaat, ecologie, ..) enerzijds en voor de lokale gebruiker (mens, dier, ..) anderzijds?

Waar veel grootschalige infrastructurele projecten op het gebied van energie een grote ruimtelijke impact hebben en milieuhinder opleveren en nog wel eens voorbijgaan aan de lokale context en belangen, ligt hier een kans om door de aanleg van deze ondergrondse leidingen de beleving van het landschap te versterken en kwaliteit toe te voegen. Dat vraagt om een strategische aanpak met ingrepen die aansluiten bij de behoeftes van en ambities van provincie, gemeente en lokale partijen. Op deze manier wordt de positieve impact van de corridor op zowel globaal als lokaal niveau voelbaar en tastbaar gemaakt.

Het aanleggen van het tracé geeft de mogelijkheid om anders na te denken over de landschappelijke kwaliteiten van het gebied. Het bestaande landschap vormt het vertrekpunt; deze bepaalt de logica en is de verbindende link tussen verschillende belangen. De Delta Rijn Corridor zal zodanig moeten fungeren dat het natuurlijk en ecologisch systeem wordt versterkt. Dit staat ook dicht bij het principe 'Water en Bodem sturend'.

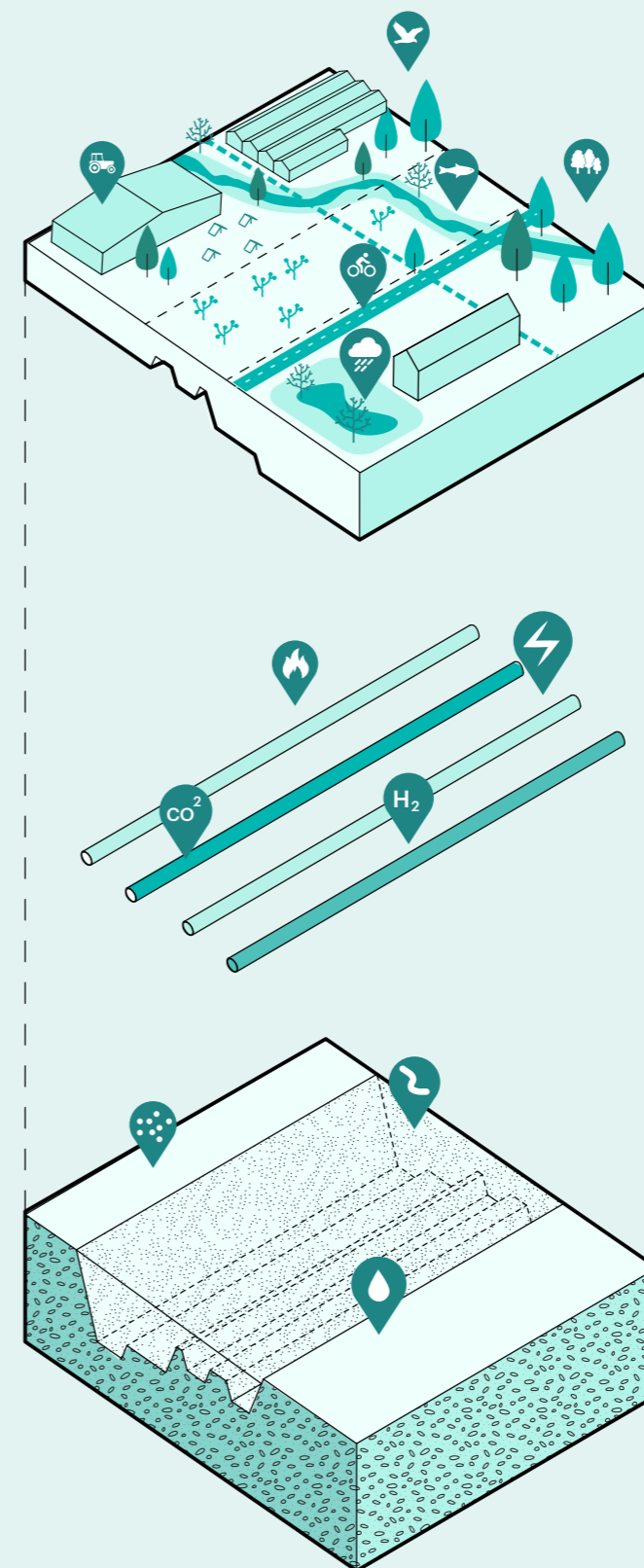
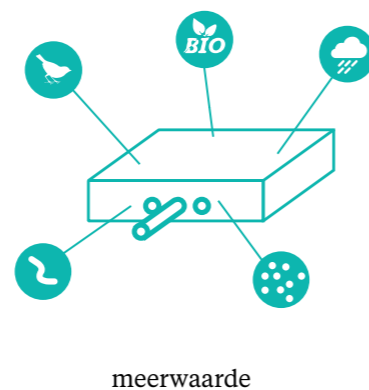
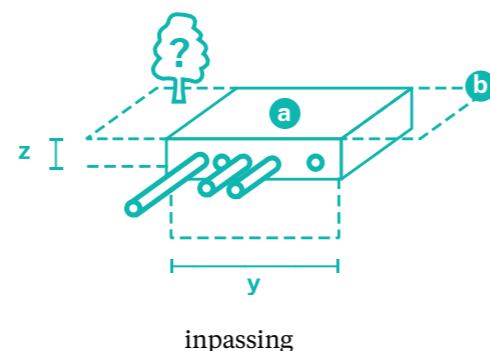

Kansen voor de Corridor

We verkennen de 'specs' van zowel de corridor als het landschap waar het doorheen snijdt. Deze informatie geeft richting aan wat mogelijk en wenselijk is. En biedt handvatten om te ontwerpen, in gesprek te gaan met stakeholders en uitvoerbaarheid van de deeltuitwerkingen aan te toetsen.

Met impact doelen we op de positieve effecten die de aanleg van de Delta Rijn Corridor heeft op haar directe omgeving. Aansluiten bij lokale vraagstukken en planvorming staat hierbij centraal. De corridor kan een verbindend element zijn van zowel onder- als bovengrond en tegelijk positieve impact uitoefenen op planvorming. Welke projecten en ambities rondom de corridor kunnen worden ingeschakeld voor het maken van een gezamenlijk verhaal? Kan de Delta Rijn Corridor een aanjager vormen van lopende en toekomstige ontwikkelingen in het plangebied? Een quick-scan en informatie van gebiedspartijen vormen het startpunt voor kansrijke toekomstbeelden. Samen met betrokkenen gaan we op zoek naar de meest kansrijke koppelkansen om de positieve impact van de corridor te maximaliseren.

Bredere maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering en biodiversiteit, bodemverbetering, natuurinclusieve landbouw krijgen een plek in en aan de Delta Rijn Corridor. Op welke manier kan de aanleg van het tracé een bijdrage leveren aan deze thema's? En hoe vertalen we maatschappelijke opgaven naar ruimtelijk bouwstenen voor de corridor? We verkennen specifieke thema's als water, energie en bodem om te komen tot kansrijke projecten die ingrepen voor de corridor koppelen aan lokale en provinciale ambities en opgaven. De maatschappelijke 'performance' van de Corridor in zowel boven- als ondergrond wordt inzichtelijk gemaakt. Praktisch gezien staat de provincie voor een 'ruimtelijke puzzel' waarvan in elk geval duidelijk is dat niet alles meer overal kan en slimme oplossingen en meervoudig ruimtegebruik onontbeerlijk zijn. In die zin is de Corridor ook een kans voor andere opgaven!

Bouwstenen

+

Buizen

+

Bodem

De drie B's van de Corridor, bouwsteen, buis en bodem

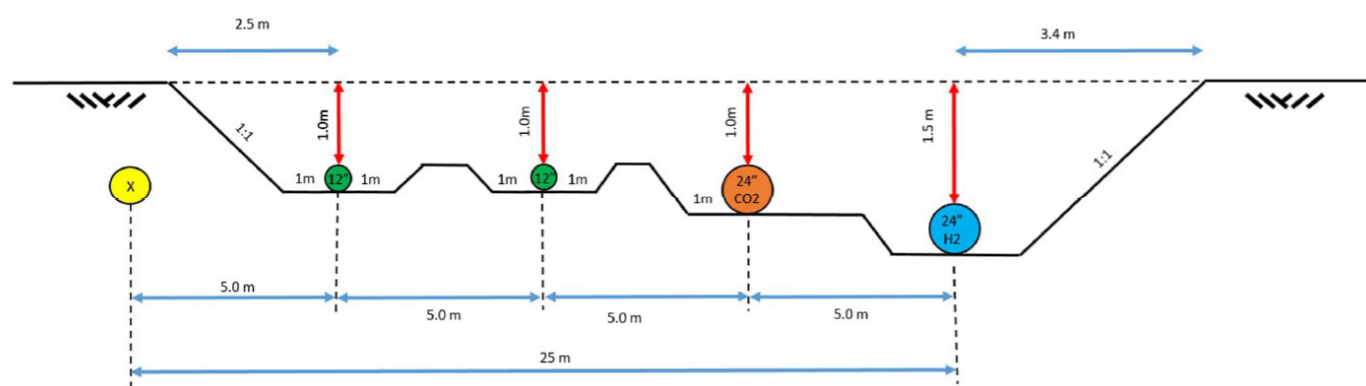
Randvoorwaarden

De voordelen van de aanleg van de corridor moet in verhouding staan tot de maatschappelijke impact. Het is daarom belangrijk om in afstemming met de leiding- en netbeheerders goed in beeld te krijgen wat de beperkingen en de mogelijkheden zijn en hoe hiermee het beste kan worden omgegaan zodat door de aanleg een maatschappelijke meerwaarde ontstaat.

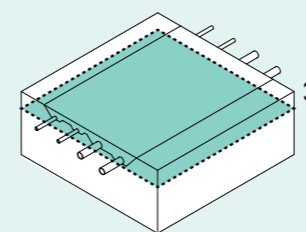
Zo mogen er pas activiteiten plaatsvinden in de belemmeringenstrook van de leiding nadat de betreffende netbeheerder daarvoor toestemming heeft gegeven. Grondeigenaren of andere gebruikers van de grond in de belemmeringenstrook van de leidingen moeten zich tevens onthouden van activiteiten, die de veilige en ongestoorde ligging van de leidingen in gevaar kunnen brengen. Activiteiten die ter plaatse van de leiding niet zijn toegestaan zijn diagrammatisch weergegeven.

Naast een standaard oplossing zoals hieronder geschetst zijn er ook andere mogelijkheden om het buisleidingen tracé vorm te geven. Bij het kruisen van andere vormen van infrastructuur zoals bijvoorbeeld een weg, dijk of watergang wordt vaak gewerkt met boringen.

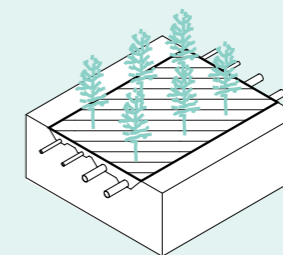
Hieraan zijn wel technische voorwaarden verbonden en een ander kostenplaatje. Ook zijn er voorbeelden van plakken waar alle buisleidingen in een tunnelbak zijn gelegd zodat deze altijd toegankelijk zijn en minder ruimte in nemen. Bij het zoeken naar oplossingen, het optimaliseren van maatschappelijke waarde en het afwegen van belangen is het belangrijk om de technische mogelijkheden en de hiermee gepaarde kosten scherp te hebben.

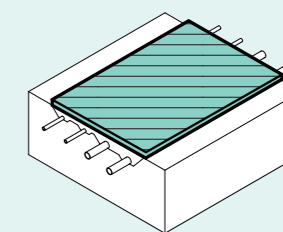
schematische doorsnede van het kabeltracé (bron: RRP)

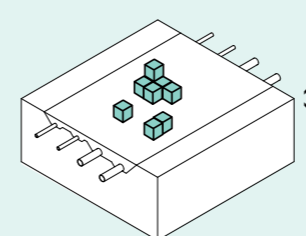
wijziging maaiveldniveau

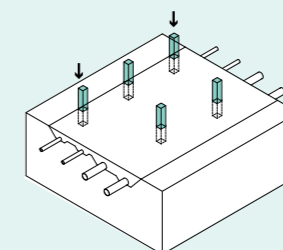
plaatsen van diep wortelende beplanting of bomen

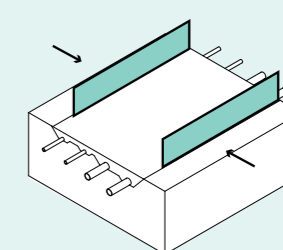
het aanbrengen van een gesloten verharding

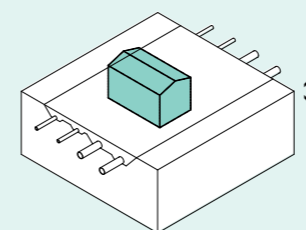
opslaan van grond en/of materialen

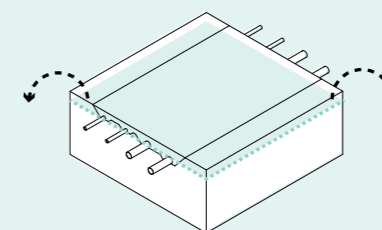
het mechanisch indrijven van voorwerpen

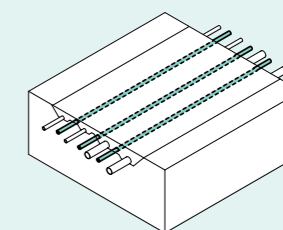
belemmeren van de toegankelijkheid

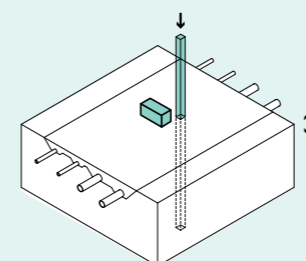
oprichten van enig bouwwerk

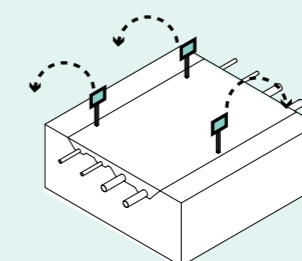
onttrekken van grondwater

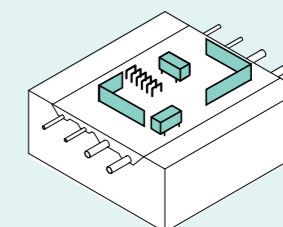
aanleggen van kabels, leidingen

sonderen tbv bodemonderzoek

verplaatsen van leidingmarkeringen

opstellen van bouwterreinrichtingen.

Quick wins

Naast de kansrijke projecten (hoofdstuk 3 bouwstenen voor de corridor) kunnen een aantal relatief eenvoudige ingrepen langs het hele traject van de Delta Rijn Corridor zorgen voor verbetering van bodem, water en landschapskwaliteit.

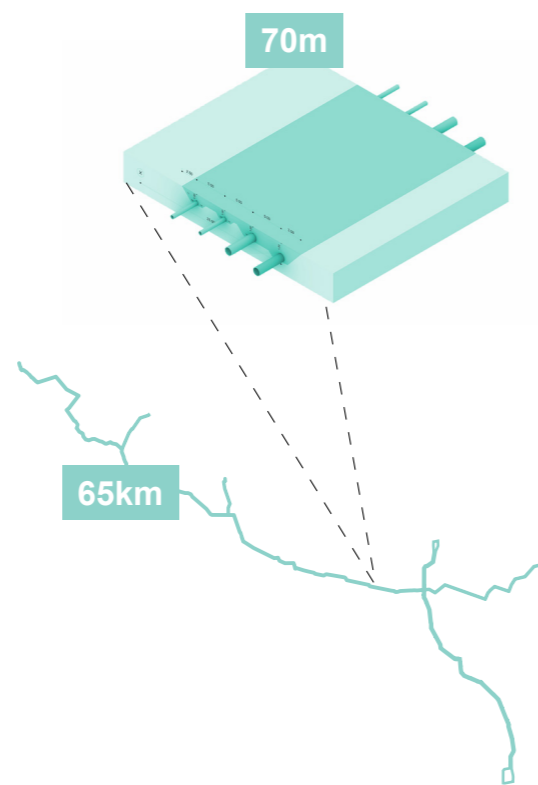
- De benodigde bewerking en grondverzet van de bodem biedt kansen voor:
- bodem verbetering (verhogen organische stofgehalte) en verhoging biodiversiteit (bijvoorbeeld keverbanken)
  - vasthouden water tegen droogte
  - verhogen opslag koolstof in de bodem
  - aanleg van natuurvriendelijke oevers
  - aanleg van extra seizoens- en piekberging

De potentie van deze ingrepen lijkt op het eerste gezicht beperkt, maar over een traject van zo'n 65 kilometer is dit een aanzienlijke bijdrage aan de oplossing voor verschillende opgaven in onder- en bovengrond. Zo wordt de corridor een voorbeeld van een nieuwe omgang met de bodem waarin water en biodiversiteit een belangrijke plek innemen. Daarnaast zorgen de technische randvoorwaarden en beperkingen vanuit de Delta Rijn Corridor, zoals beperkingen op het bouwen van objecten en aanplanten van bomen ervoor dat het bovengrondse deel van het landschap een open karakter (be)houdt.

65 km NVO
betere waterkwaliteit door opname voedingsstoffen uit water

441 ha x 0,5 - 1 ton CO2 = 220 - 440 ton CO2 extra opslag in de bodem

65 km NVO = grotere biodiversiteit (waterplanten, libellen, vissen, amfibien, macrofauna, vogels, ringslang)

65km x 70m = 440 hectare 'quick wins'

63 km riparian zone t.b.v. minder uitspoeling meststoffen naar sloot

440 hectare aan voedselrijke bodem voor bodemorganismen

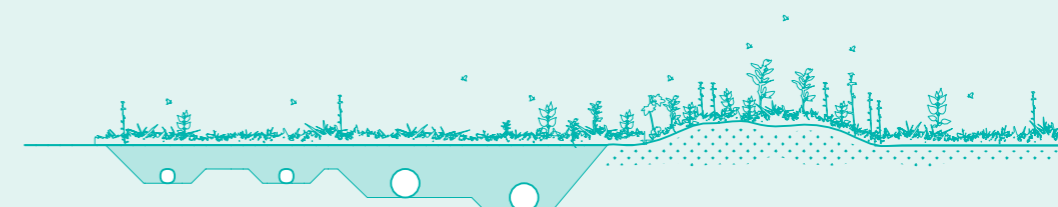
441 ha x 170.000 liter = 74.970.000 extra liter water vasthouden in de bodem

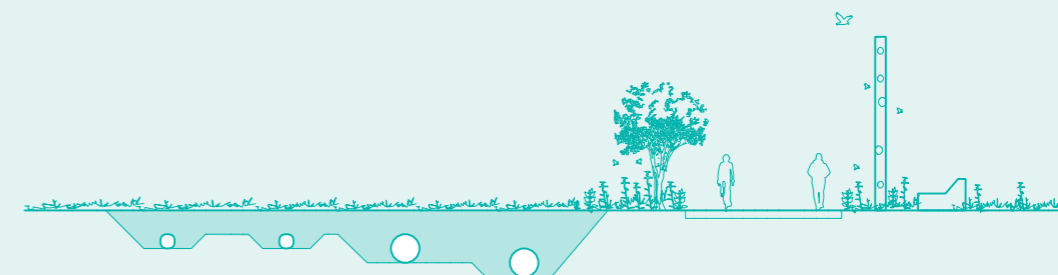
Versterken groenstructuur

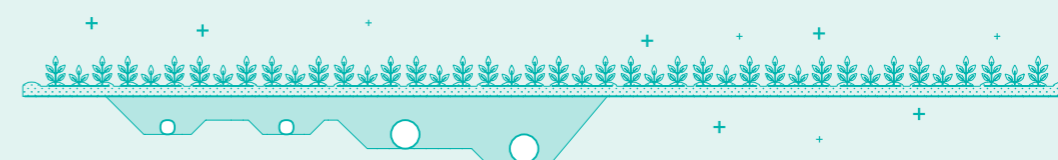
Waterberging en waterkwaliteit

Ecologie en natuurwaarden

Recreatieve verbindingen

Voedselrijke bodem

Proces

De kansen langs het tracé zijn in een reeks workshops met de gemeenten Voorne aan Zee, Nissewaard en Hoeksche Waard en waterschap Hollandse Delta in kaart gebracht.

Workshop 1 – Aanknopingspunten

Digitale sessie waarin bij de verschillende stakeholders informatie is opgehaald. Dit is in Miro veel mogelijk visueel wordt vastgelegd. Hierbij is deelnemende partijen gevraagd om relevante ontwikkelingen en ambities langs het trace in kaart te brengen. Daarnaast is de deelnemers gevraagd: Wat kan jij voor de corridor betekenen en wat kan de corridor voor jou betekenen?

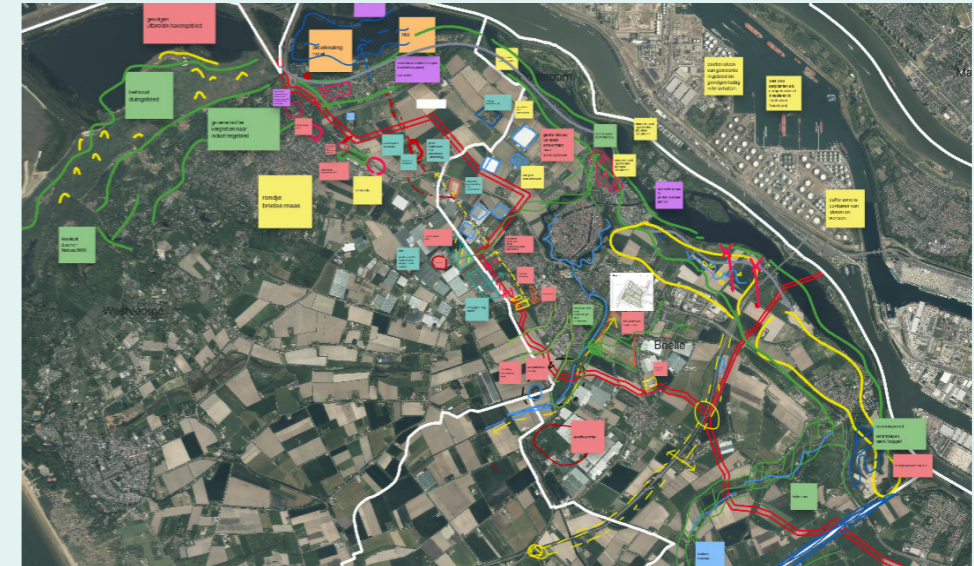
Workshop 2 – Kansenskaart Corridor

In de tweede (fysieke) workshop is aan de hand van een 'kansenskaart' waarin alle opgehaalde kennis is opgetekend. Tijdens deze workshop is verkend wat de gezamenlijke agenda's en opgaves zijn en welke rol de Delta Rijn Corridor hierin kan spelen. Wat zijn kansen en knelpunten? En wat zijn de gezamenlijke ambities? De uitkomsten van deze workshop zijn de basis voor verschillende bouwstenen voor het traject.

Workshop 3 – Kansrijke deelgebieden

Op basis van de voorgaande workshops is in de derde workshop ingezoomd op drie kansrijke deelgebieden. In de workshop zal een thematische verkenning worden gemaakt aan de hand van verschillende thema's als water, klimaat, ecologie, recreatie, cultuurhistorie en mobiliteit.

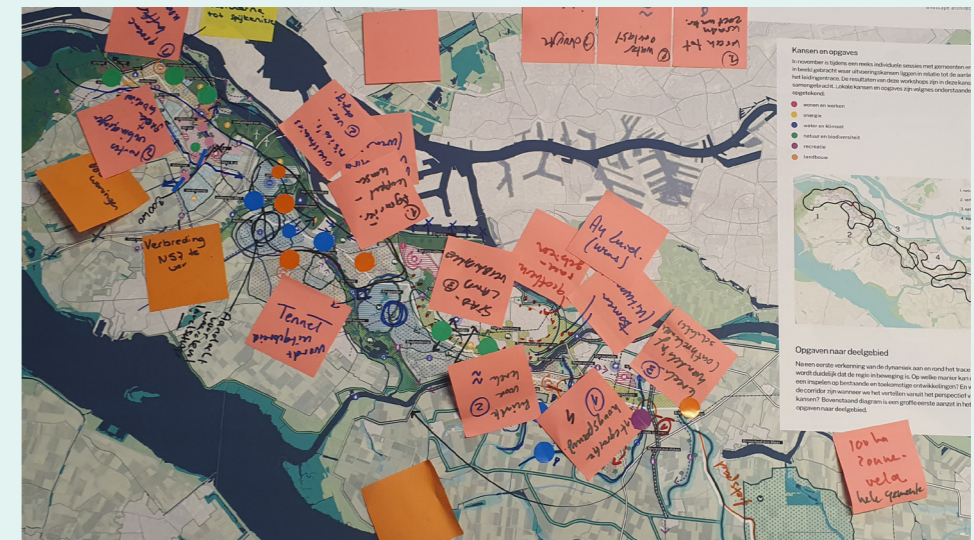
Reacties hierop zijn meegenomen in een verdere uitwerking van de deelgebieden (zie: Hoofdstuk 3 'Bouwstenen voor de Corridor')

Resultaat individuele sessie Voorne Putten

Kansenskaart als input voor werksessie 1

Resultaat na werksessie 1

2. regionale opgaven, lokale kansen

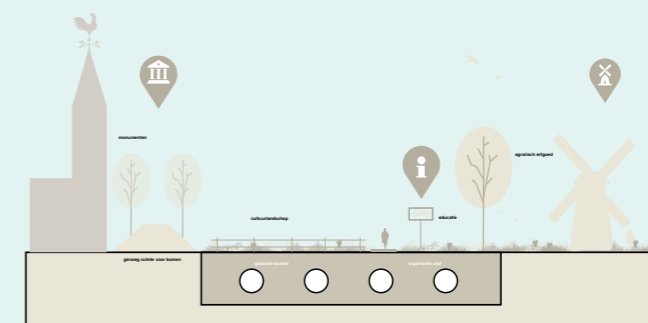
Regionale opgaven

Regionale opgaven zoals klimaatverandering, verhogen biodiversiteit, energietransitie, bodemverbetering en transitie van landbouw zullen de komende jaren ruimtelijke impact gaan uitoefenen op het cultuurhistorische landschap van de twee eilanden. Op welke manier kan de aanleg van het tracé een bijdrage leveren aan deze opgaven? En welke projecten en ambities rondom de corridor kunnen worden ingeschakeld voor het maken van een gezamenlijk verhaal? Kan de Delta Rijn Corridor een aanjager vormen van lopende en toekomstige ontwikkelingen in het plangebied?

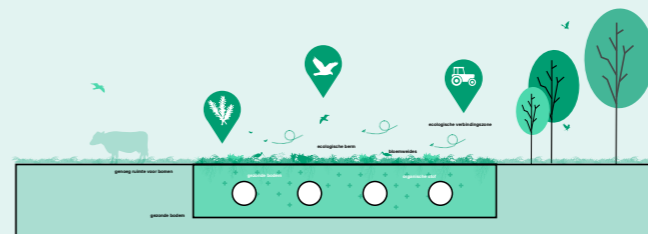
Gedurende het proces is gezocht naar meekoppel- en uitvoeringskansen om zo meerdere provinciale en gemeentelijke ambities rond deze thema's samen te brengen. Aan de hand van een reeks themakaarten is een eerste globale verkenning gedaan naar de relevantie en urgentie van de verschillende thema's.

Een aantal hele belangrijke opgaven waar kansen liggen voor de Corridor vallen samen in het Nationaal programma Landelijke Gebied (NPLG). Hier ligt voor de provincie een belangrijke verantwoordelijkheid om de opgaven op het gebied van natuur, water, stikstof en klimaat hand in hand te laten gaan met een toekomstbestendig, leefbaar, gezond en vitaal platteland in onze provincie. Dat vraagt om herstel van het ecologisch systeem en een nieuw perspectief op onze land- en tuinbouwsector. De doelen vanuit het NPLG op gebied van natuur, water, stikstof en klimaat gaat de provincie daarbij helpen. Ook andere sectoren, zoals mobiliteit en industrie, en daarmee ook het stedelijk gebied, hebben een verantwoordelijkheid om bij te dragen aan het behalen van de doelen en worden in samenhang gezien.

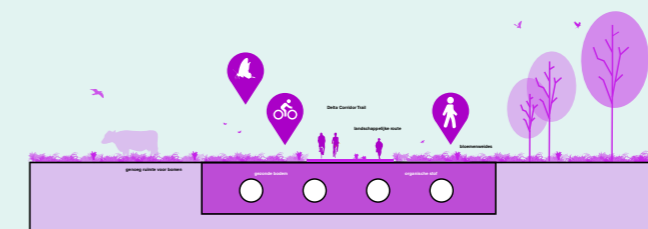
En deze samenhang beperkt zich niet tot de opgaven uit het NPLG. Ook opgaven op het gebied van bijvoorbeeld de woningbouw, gezondheid en de energietransitie vragen om ruimte. Een ruimtevraag die ook in de Corridor samenkomt en die vraagt om slim en meervoudig ruimtegebruik en vooral ook om het maken van keuzes. De afweging van al deze belangen komt straks samen in de Ruimtelijke Puzzel. Dit onderzoek biedt houvast voor die afweging en biedt zicht op de slimme oplossingen die nodig zijn om zoveel mogelijk positieve keuzes te kunnen nemen. Zonder deze gebiedsgerichte benadering zal het niet lukken om integrale keuzes te maken.

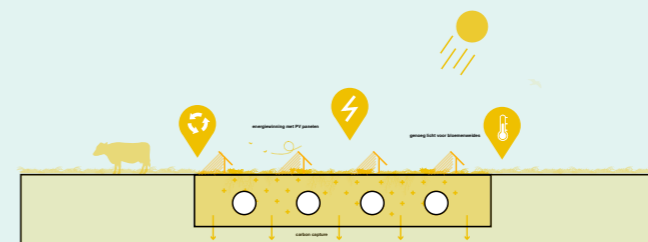
Cultuurhistorie

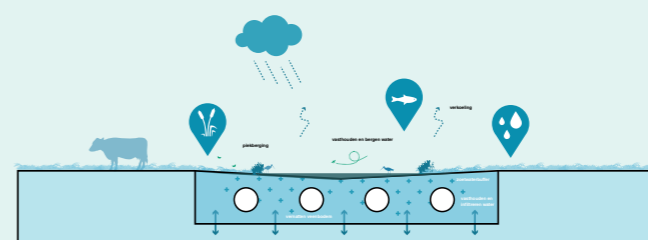
Natuur en bodem

Mobiliteit

Energietransitie

Water en klimaat

Bodem en Biodiversiteit

Het behoud en het versterken van biodiversiteit is van groot belang voor het behoud van een gezonde leefomgeving voor mens en dier. Om dit te bewerkstelligen kunnen verschillende maatregelen genomen worden. Zo kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan de aanplant van bloemrijke akkerranden en andere natuurlijke vegetatie. Deze bieden niet alleen voedsel voor bijen en andere insecten, maar dienen ook als beschutting voor andere dieren.

Daarnaast kunnen poelen, moerassen en andere waterrijke gebieden aangelegd worden om de biodiversiteit te bevorderen. Hier vinden verschillende diersoorten een geschikte leefomgeving, waardoor het ecosysteem robuuster en adaptiever wordt. Ook kan het beschermen en herstellen van natuurlijke habitats en ecologische corridors bijdragen aan het behoud en herstel van de biodiversiteit.

Een andere manier om de biodiversiteit te bevorderen is het stimuleren van natuurlijke bestuiving. Bijenhottels kunnen geplaatst worden en er kan ingezet worden op het vergroten van de wilde bijenpopulaties. Door het ontwikkelen van duurzame landbouwpraktijken kan ook een belangrijke bijdrage geleverd worden aan het behoud van de biodiversiteit.

Tot slot kan er ook ingezet worden op het creëren van mogelijkheden voor ecotoerisme en educatie over de natuur en biodiversiteit. Hierdoor wordt niet alleen het bewustzijn over het belang van biodiversiteit vergroot, maar kan lokaal recreatief potentieel worden benut,

Akkerranden

Natuurlijke akkerranden, natuurvriendelijke oevers, keverbanken, natte akkerranden en openbaar groen trekken insecten aan die zorgen voor natuurlijke plaagregulatie.

Gezonde bodem

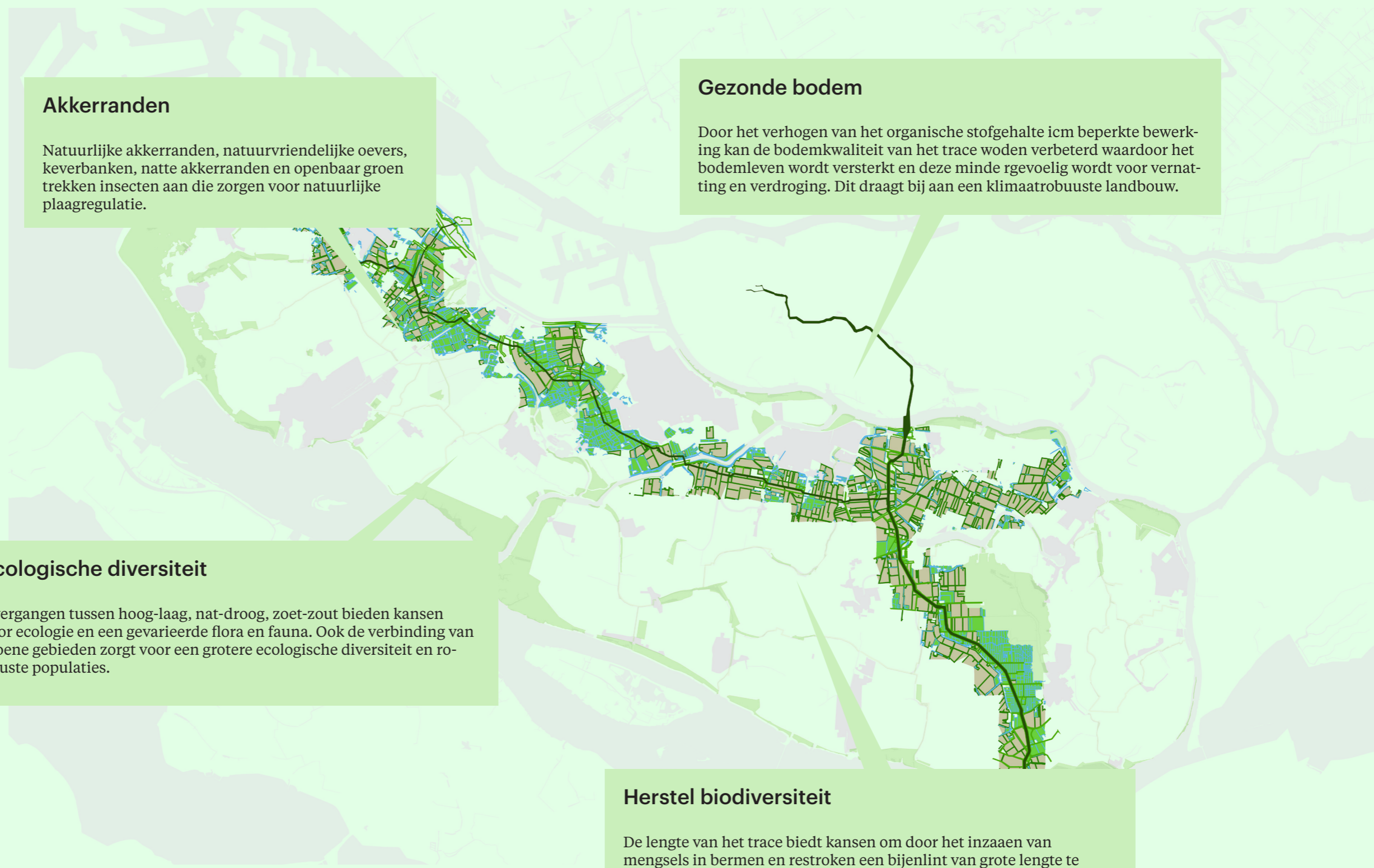
Door het verhogen van het organische stofgehalte in combinatie met beperkte bewerking kan de bodemkwaliteit van het tracé worden verbeterd waardoor het bodemleven wordt versterkt en deze minder gevoelig wordt voor vernatting en verdroging. Dit draagt bij aan een klimaatrobustere landbouw.

Ecologische diversiteit

Overgangen tussen hoog-laag, nat-droog, zoet-zout bieden kansen voor ecologie en een gevarieerde flora en fauna. Ook de verbinding van groene gebieden zorgt voor een grotere ecologische diversiteit en robuustere populaties.

Herstel biodiversiteit

De lengte van het tracé biedt kansen om door het inzaaien van mengsels in bermen en restroken een bijenlint van grote lengte te maken in combinatie met een vergroting van groene dooradering en landschapselementen

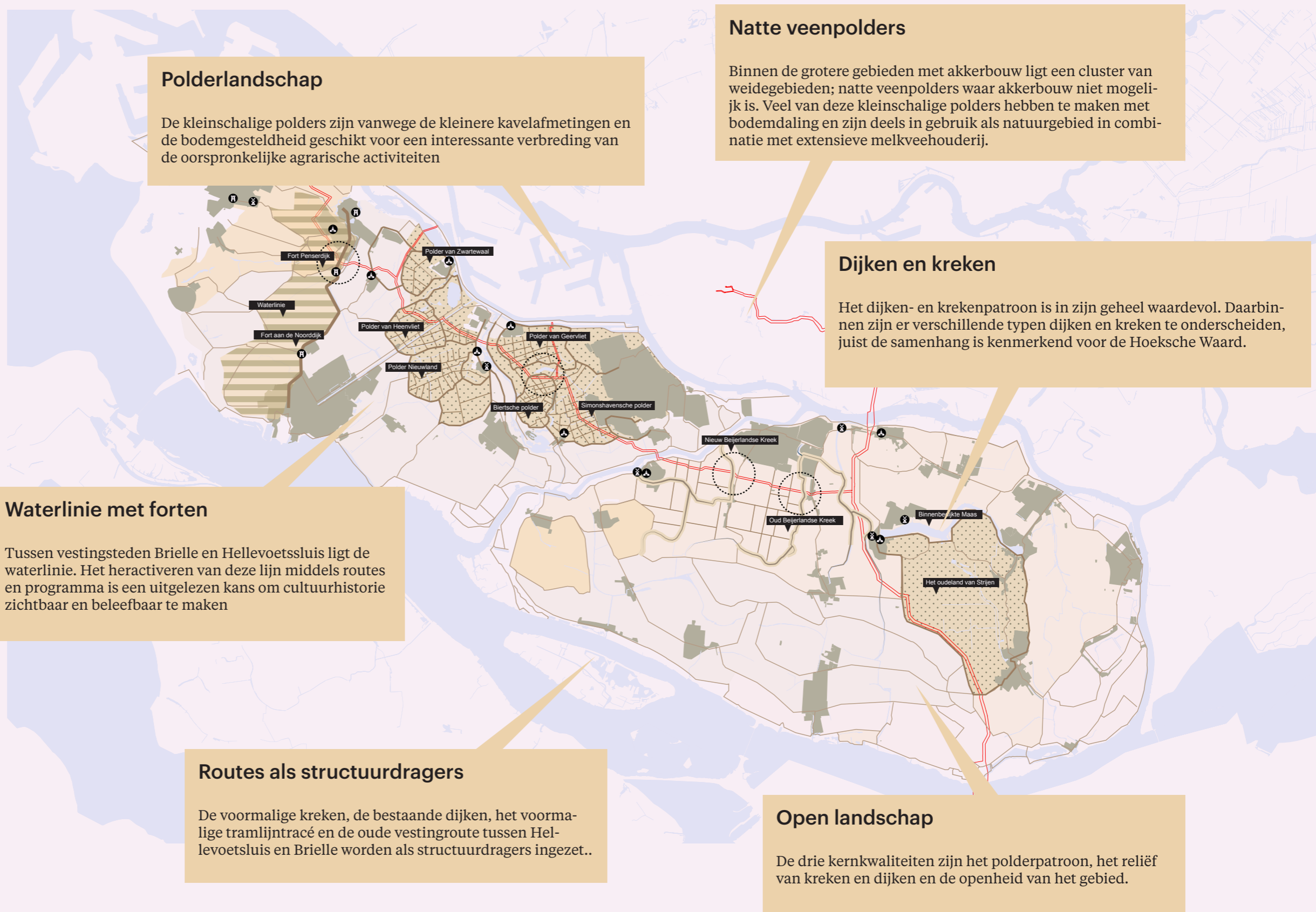

Cultuurhistorie

De Delta Rijn Corridor doorkruist een divers cultuurhistorisch landschap van Voorne, Putten en de Hoeksche Waard, met zichtbare sporen uit het verleden. Het tracé snijdt door verschillende landschappen, zoals de zandige kustzone met de zanderij en landgoederen, de oude en nieuwe zeeleipolders met de waterlinie, de kleinschalige ringpolders en oudland en de Bernisse. In de Hoeksche Waard raakt de corridor voor een deel het oudland en ligt het grotendeels in de grootschalige aanwasolders met daarin de dijken en kreken.

Het versterken van routes en het toevoegen van nieuw programma kan bijdragen aan het beter zichtbaar en ervaarbaar maken van deze cultuurhistorische elementen. De aanleg van het tracé biedt hiermee de mogelijkheid om bij te dragen aan een hernieuwde beleving en herkenbaarheid van het cultuurhistorisch erfgoed van de regio. Zo kunnen bijvoorbeeld historische landgoederen en waterlinies beter worden ontsloten en kunnen nieuwe routes en recreatieve voorzieningen worden aangelegd.

Door het verbinden van natuur en cultuurhistorie kan de Delta Rijn Corridor een belangrijke bijdrage leveren aan het versterken van de identiteit van de regio en het bevorderen van duurzaam toerisme. Zo kan het tracé niet alleen bijdragen aan een betere bereikbaarheid van de regio, maar ook aan het behoud en de ontwikkeling van het cultuurhistorisch erfgoed en het landschap.

Polderlandschap
De kleinschalige polders zijn vanwege de kleinere kavelformingen en de bodemgesteldheid geschikt voor een interessante verbreding van de oorspronkelijke agrarische activiteiten

Natte veenpolders
Binnen de grotere gebieden met akkerbouw ligt een cluster van weidegebieden; natte veenpolders waar akkerbouw niet mogelijk is. Veel van deze kleinschalige polders hebben te maken met bodemdaling en zijn deels in gebruik als natuurgebied in combinatie met extensieve melkveehouderij.

Dijken en kreken
Het dijen- en krekennetwerk is in zijn geheel waardevol. Daarbinnen zijn er verschillende typen dijken en kreken te onderscheiden, juist de samenhang is kenmerkend voor de Hoeksche Waard.

Waterlinie met forten
Tussen vestingsteden Brielle en Hellevoetsluis ligt de waterlinie. Het heractiveren van deze lijn middels routes en programma is een uitgelezen kans om cultuurhistorie zichtbaar en beleefbaar te maken

Routes als structuurdragers
De voormalige kreken, de bestaande dijken, het voormalige tramlijnetracé en de oude vestingroute tussen Hellevoetsluis en Brielle worden als structuurdragers ingezet..

Open landschap
De drie kernkwaliteiten zijn het polderpatroon, het reliëf van kreken en dijken en de openheid van het gebied.

Routes en verbindingen

De Delta Rijn Corridor kan een belangrijke rol spelen bij het uitbreiden en versterken van fietsroutes op zowel regionaal als lokaal niveau. Dit sluit aan bij de ambities van de provincie en gemeenten. Er liggen kansen voor het verbeteren van (snel)fietsroutes op regionaal niveau, zoals het trambaanpad, het Tiengemetepad en de Snelfietsroutes MRDH. Dit draagt bij aan een betere bereikbaarheid van het gebied en de beleving van het landschap.

De Delta Rijn Corridor biedt ook specifieke kansen voor het verbeteren van het rondje Noordrand, de vestingroute en de verschillende stad-land verbindingen zoals het rondje Oud-Beijerland. Door ontbrekende schakels in het fiets- en wandelnetwerk toe te voegen, wordt gebouwd aan een beter ontsloten buitengebied. Het is interessant om te onderzoeken hoe de noodzakelijke infrastructuur van de DRC, zoals gebouwde transformatorhuisjes en peilbuizen, gecombineerd kan worden met mobiliteitshubs en laadpunten.

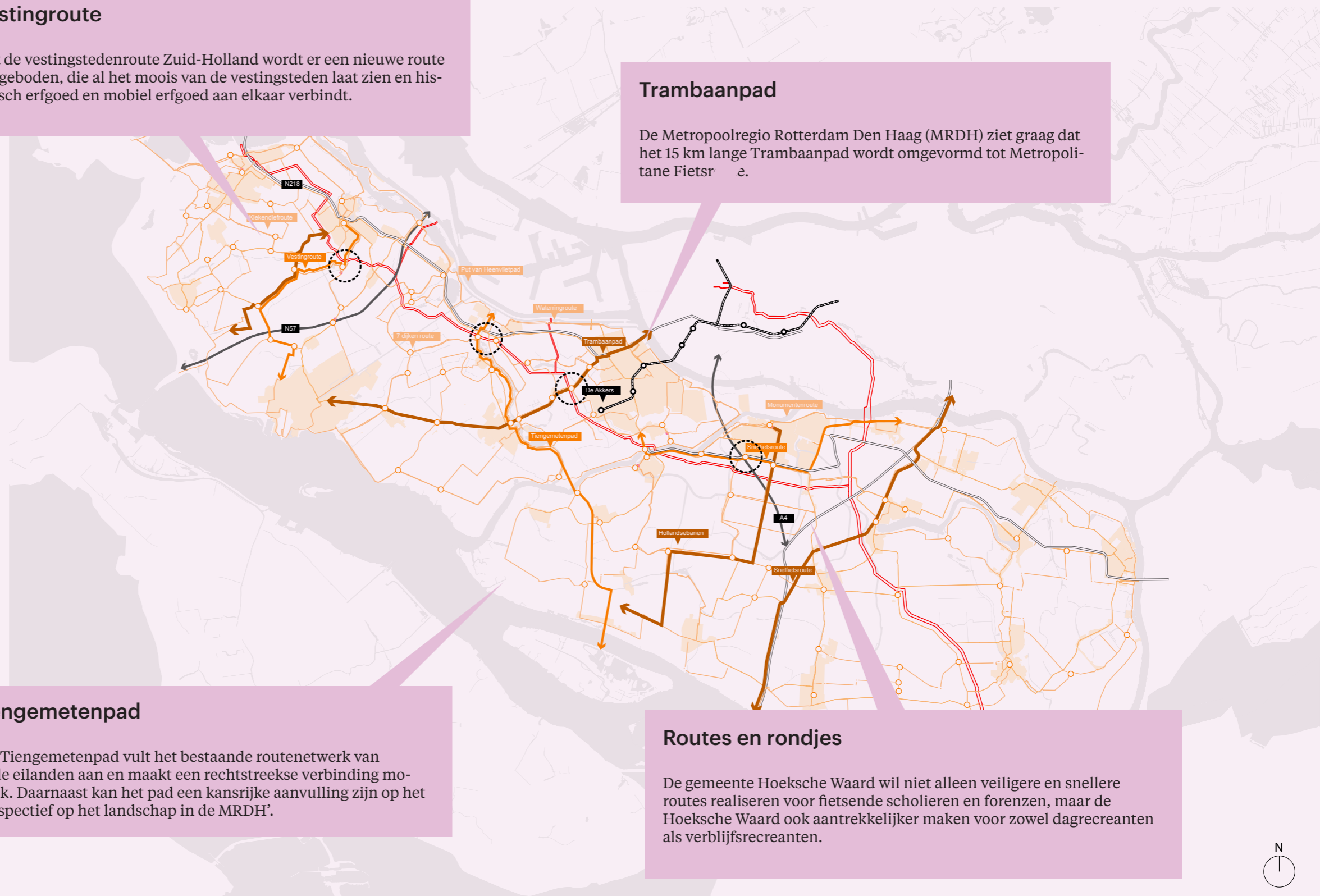
In het plangebied zijn er plannen voor de verbreding van de N57 en een reservering voor het doortrekken van de A29 richting de A15 bij Oud-Beijerland. Door deze plannen nu al mee te nemen in de visie, kan de DRC op een slimme manier worden ingepast in de bestaande mobiliteitsvisies. Zo kan de corridor een bijdrage leveren aan de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio.

Vestingroute
Met de vestingstedenroute Zuid-Holland wordt er een nieuwe route aangeboden, die al het moois van de vestingsteden laat zien en historisch erfgoed en mobiel erfgoed aan elkaar verbindt.

Trambaanpad
De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) ziet graag dat het 15 km lange Trambaanpad wordt omgevormd tot Metropolitane Fietsroute.

Tiengemetepad
Het Tiengemetepad vult het bestaande routenetwerk van beide eilanden aan en maakt een rechtstreekse verbinding mogelijk. Daarnaast kan het pad een kansrijke aanvulling zijn op het 'perspectief op het landschap in de MRDH'.

Routes en rondjes
De gemeente Hoeksche Waard wil niet alleen veiligere en snellere routes realiseren voor fietsende scholieren en forenzen, maar de Hoeksche Waard ook aantrekkelijker maken voor zowel dagrecreanten als verblijfsrecreanten.

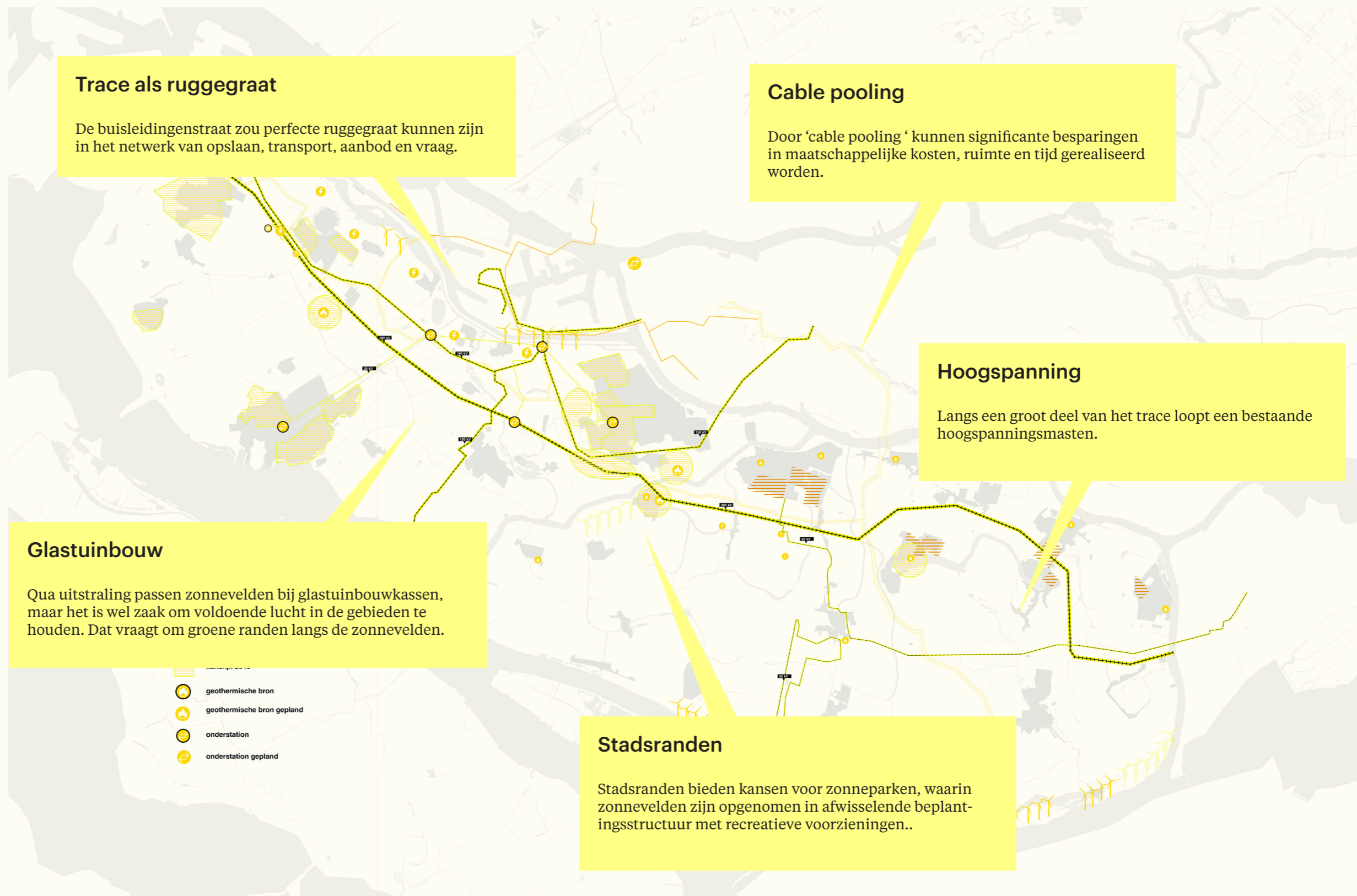

Energie en netwerk

De regio van Voorne-Putten en de Hoeksche Waard ondergaat in de komende jaren verschillende grote transitie. Eén van deze transitie is de energietransitie. De Delta Rijn Corridor (DRC) kan hierbij een belangrijke rol spelen als energicorridor met leidingen voor warmte en elektriciteit. Dit kan dienen als middel om duurzame verstedelijking te bevorderen. Nieuwbouwwijken kunnen zich dichtbij de DRC positioneren voor de uitwisseling van warmte en elektriciteit, wat financieel aantrekkelijk kan zijn. Het is wellicht interessant om te onderzoeken of delen van het tracé geoptimaliseerd kunnen worden voor aansluitingen op de energietransitie en het aardgasvrij maken van oude wijken.

Bestaande en nieuwe infrastructuur, zoals windturbines, zonnevelden, hoogspanningsmasten en geothermische installaties, hebben een impact op het landschap. Zo tasten de bestaande 380KV- en 150KV-hoogspanningsmasten het open karakter van het landschap aan. Langs een groot deel van het tracé loopt een bestaande hoogspanningsleiding met bijbehorende hoogspanningsmasten. Door ondergrondse realisatie kan de ruimtelijke kwaliteit verbeterd worden, wordt de functionaliteit van de betreffende gronden vergroot en vormen de betreffende masten geen belemmering voor de buisleidingen.

Het is belangrijk om bij deze ontwikkelingen ook rekening te houden met de landschappelijke impact ervan. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen en keuzes, waarbij de mogelijkheden van de DRC als energicorridor optimaal benut kunnen worden en tegelijkertijd het landschap behouden blijft.

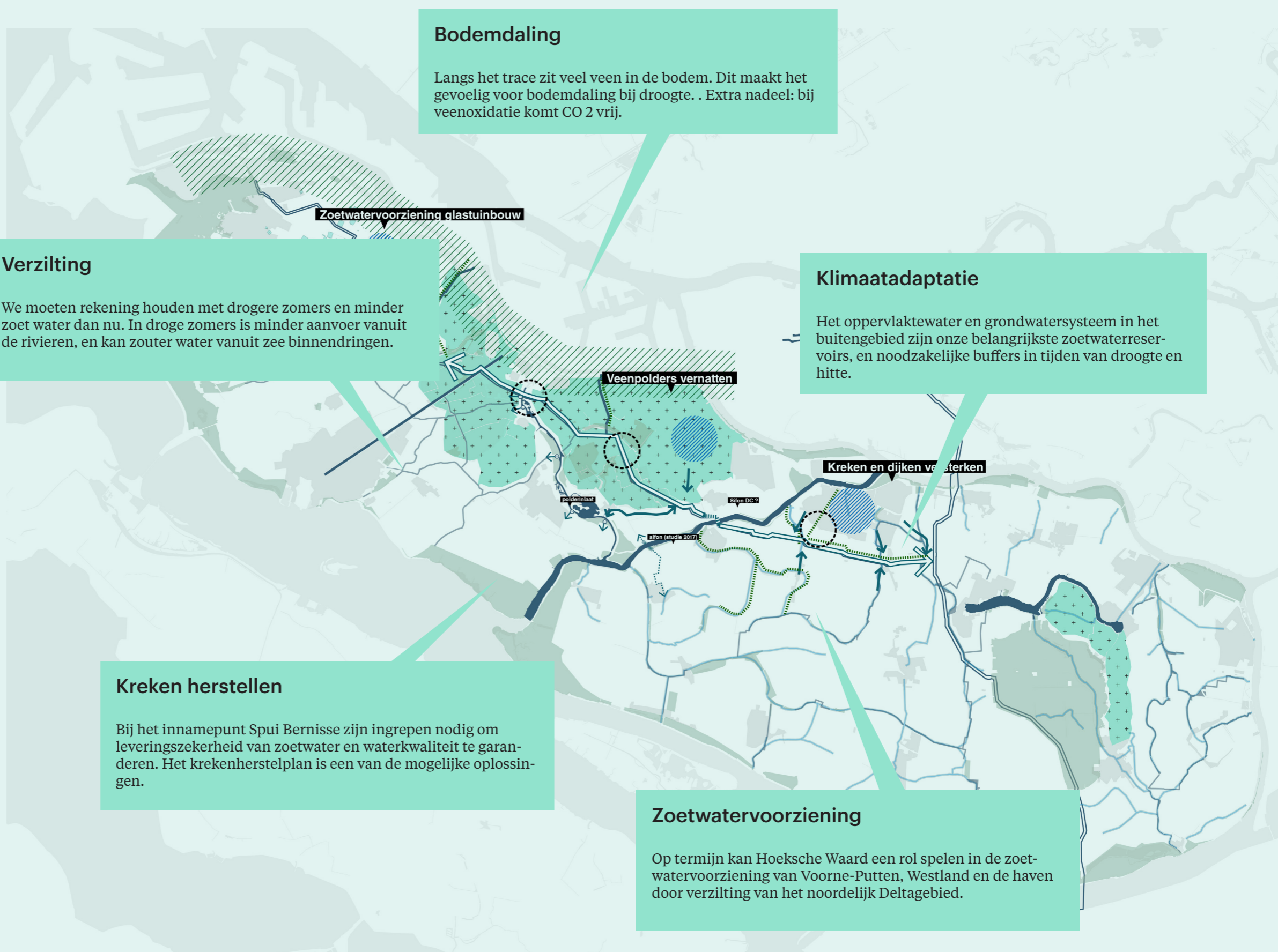
Klimaat en water

Het klimaat verandert. Daardoor krijgen ook Voorne Putten en Hoeksche Waard vaker te maken met hitte, droogte en hevige neerslag en wordt de kans groter op bodemdaling en overstromingen. De aanleg van de Delta Rijn Corridor zou een rol kunnen spelen in klimaatadaptatie.

Een groot deel van het grondgebruik bestaat uit agrarisch gebied, met name akkerbouw. Een deel van de landbouwgronden in de regio is gevoelig voor verzilting. Stijging van de zeespiegel zorgt voor toename aan zoute kwel en verzilting van innamepunten van zoet water. Dit heeft nadelige gevolgen voor het watersysteem en het landgebruik. Daarom zal het steeds belangrijker worden om lokaal zoetwater langer in de bodem en bassins vast te houden en te (her)gebruiken.

Ook de glastuinbouw heeft behoefte aan zoetwater. Hiervoor zou een uitwisseling en aanvoer via een zoetwaterleiding in het licht van de klimaatsverandering wenselijk zijn. Voor het deel aan de westkant van de Spui en Bernisse zou de DRC kunnen worden gecombineerd met een zoetwaterleiding die zoetwater vanuit de kreken van de Hoekse Waard naar Oostvoorne transporteert. Zo wordt de kostbare ondergrondse kruising met de Spui en Bernisse wellicht financieel haalbaar.

De oude veenpolders hebben te maken met bodemdaling en drogen uit. Dit zorgt voor problemen met waterhuishouding zoals brakke kwel en uitspoeling van nutriënten. De oxidatie van veen zorgt voor CO2-uitstoot en vergroot de kans op verzakking van infrastructuur. Dit kan grote impact hebben op de buisleidingen van de DRC en maakt het tracé kwetsbaar. Om dit te voorkomen is een beschikbaarheid van zoetwater cruciaal. Een hogere grondwaterstand draagt tevens bij aan de versterking van natuur en biodiversiteit. Rondom de stedelijke gebieden zijn de graafwerkzaamheden een goede aanleiding om wadi's, natuurvriendelijke oevers en moerassen aan te leggen zodat water uit de stad in de randen kan worden opgevangen en de waterkwaliteit wordt verbeterd. Zo worden stad en land beter met elkaar verbonden.

Lokale kansen

Tijdens een reeks individuele sessies met deelnemers is de lokale dynamiek in kaart gebracht. Waar liggen vanuit de overkoepelende (regionale) opgaven de belangrijkste aanknopingspunten in de gemeenten?

Centrale vraag hierbij: 'Wat kan de corridor voor jou betekenen op thema's klimaat, energie, natuur, mobiliteit en bodem. En hoe zou de aanleg van de corridor een bijdrage kunnen leveren aan het aanjagen van deze ontwikkelingen? Onderstaande kaarten en conclusies zijn meegenomen in de 'kanskaart' (zie volgende pagina) en de verdere uitwerking in deelgebieden (zie: Hoofdstuk 3).

VOORNE AAN ZEE

- versterken Noordrand
- polderrondje (vleesboer)
- tinte e.o (zonneveld + verrommeling)
- waterlinie / fort penserdijk
- verbinden brielle - ommeland
- energie ..

NISSEWAARD

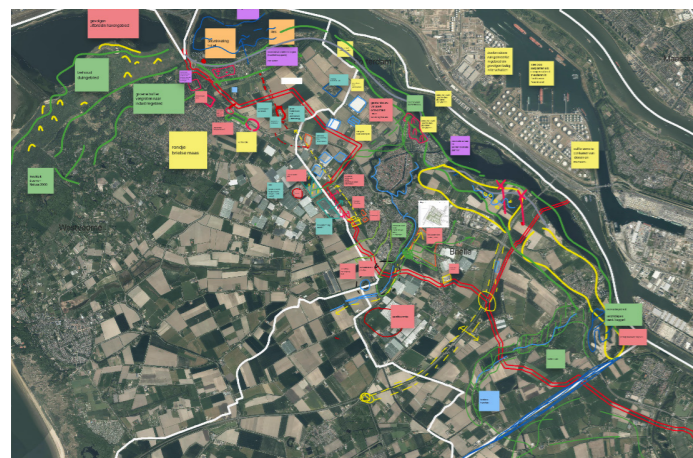
- verzilting en bodemdaling
- trambaanpad / historische lijn
- 'Gouden Randjes' - versterken groene rand
- stad-land verbindingen
- transitie landbouw
- klimaatadaptatie / hittestress (bedrijventerrein)

HOEKSCHE WAARD

- kreken beleefbaar maken
- windmolens percelen
- rondje oud beijerland
- hoogspanning (ondergronds?)
- akkerranden en biodiversiteit
- GBDA (groenblauwe dooradering)

WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA

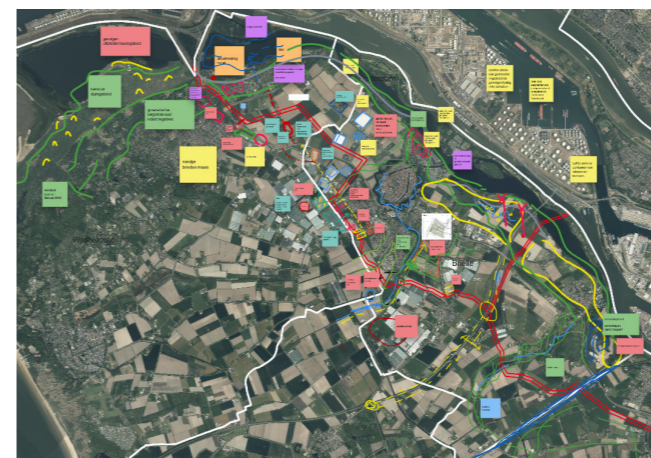
- aanvoer zoetwater / verzilting is opgave
- kreken kweken > lopend project
- aandacht voor waterkwaliteit / biodiversiteit
- water vasthouden waar het kan
- koppeling stadsrand Biert kansrijk
- grondwater / agrarisch grondgebruik

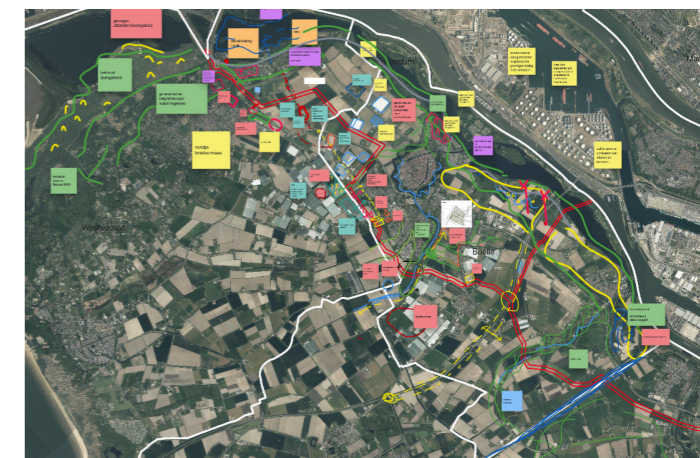
Input Workshop sessie Voorne aan Zee

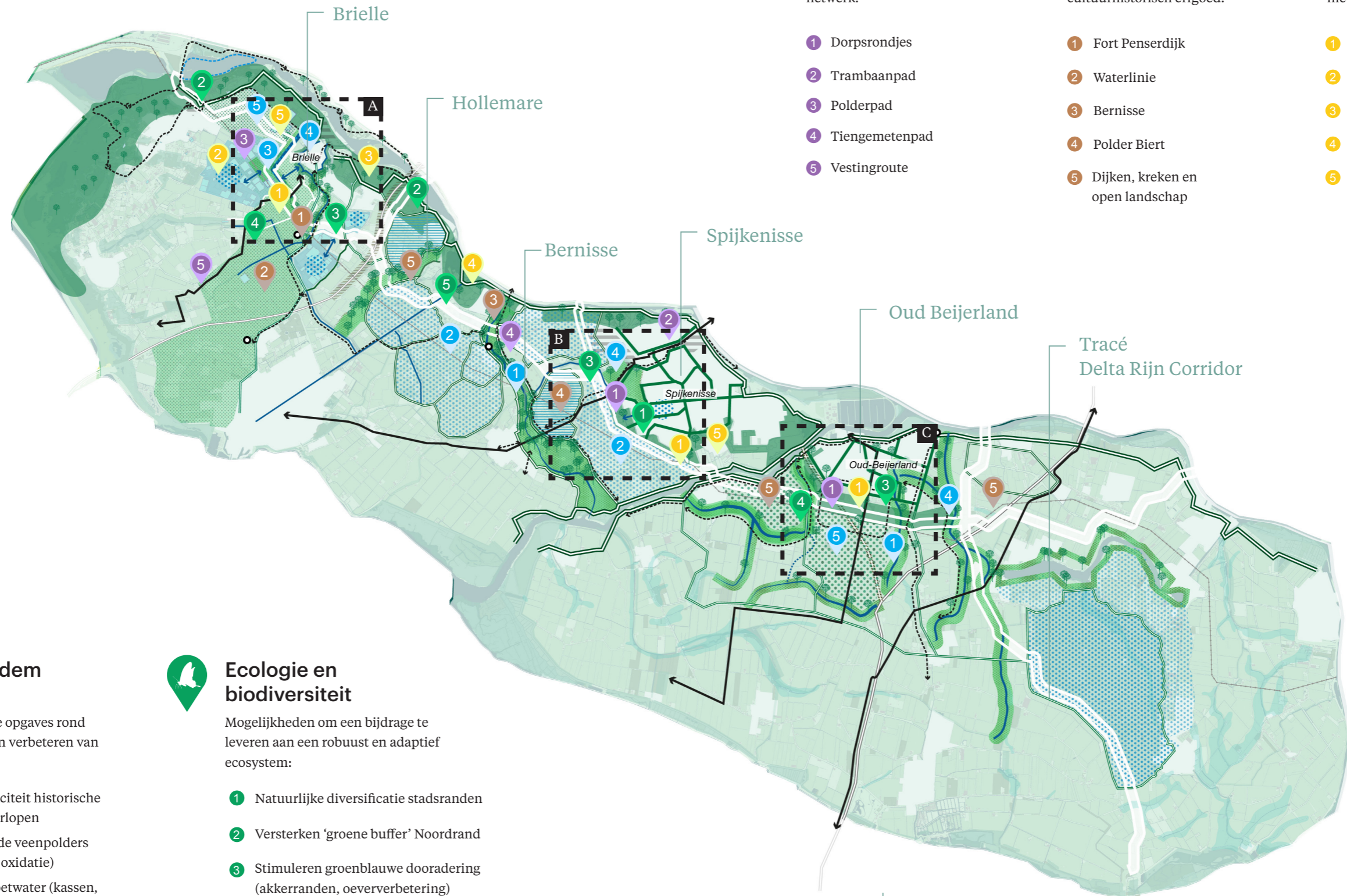
Output Workshop sessie Nissewaard

Output Workshop sessie Hoeksche Waard

Input Workshop sessie Waterschap

Mobiliteit en recreatie

Kansen voor het versterken en uitbreiden van het recreatieve netwerk:

- 1 Dorpsrondjes
- 2 Trambaanpad
- 3 Polderpad
- 4 Tiengemetenpad
- 5 Vestingroute

Cultuur en landschap

Kansen voor het activeren en zichtbaar maken van cultuurhistorisch erfgoed:

- 1 Fort Penserdijk
- 2 Waterlinie
- 3 Bernisse
- 4 Polder Biert
- 5 Dijken, kreken en open landschap

Netwerk en energie

Koppelkansen voor uitwisseling energiestromen en de aanleg van nieuwe netwerken:

- 1 Hoogspanning ondergronds
- 2 Restwarmte en CO² kassen
- 3 Aanleg zonnevelden
- 4 Windenergie in de Noordrand
- 5 Geothermie in o.a. stadsranden

Water en bodem

Inspelen op actuele opgaves rond klimaatadaptatie en verbeteren van bodemleven:

- 1 Vergroten capaciteit historische kreken en waterlopen
- 2 Vernatten van de veenpolders (bodemdaling, oxidatie)
- 3 Uitwisseling zoetwater (kassen, droger periodes)
- 4 Piek- en seizoensberging in het landschap
- 5 Verbeteren bodemleven (organische stofgehalte)

Ecologie en biodiversiteit

Mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan een robuust en adaptief ecosysteem:

- 1 Natuurlijke diversificatie stadsranden
- 2 Versterken 'groene buffer' Noordrand
- 3 Stimuleren groenblauwe dooradering (akkerranden, oeververbetering)
- 4 Verbeteren waterkwaliteit in kreken en poldersloten (ecologische oevers)
- 5 Corridor als ecologisch lint meerjarig kruidenrijk grasland

Hoe kan de aanleg van de corridor een bijdrage leveren aan het aanjagen van lokale en regionale vraagstukken? Kansen voor drie deelgebieden (A,B,C) zijn verder uitgewerkt.

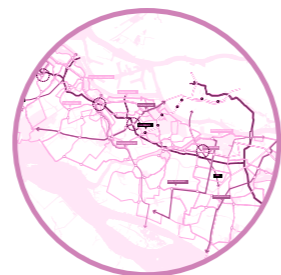
3. bouwstenen voor de corridor

Kansrijke projecten

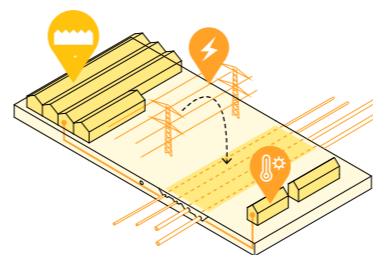
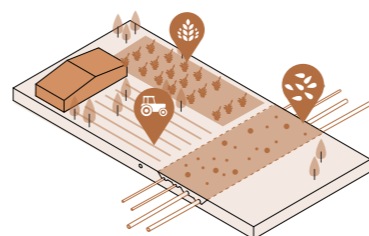
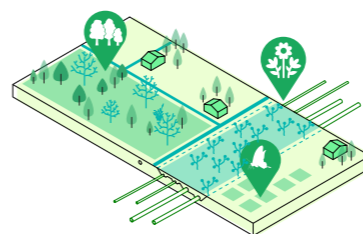
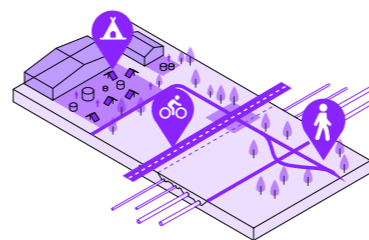
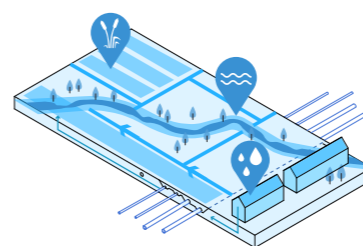
De regionale opgavenkaarten en lokale aanknopingspunten zijn de basis voor verdere verdieping op drie deelgebieden: Voorne aan Zee (Brielle e.o.), Nissewaard en Oud Beijerland.

Op deze plekken zijn kansrijke projecten gezocht die teruggrijpen op de thematische bouwstenen van de corridor. Deze bouwstenen worden opgeladen met relevante en lopende thema's die tijdens het proces door betrokkenen zijn genoemd.

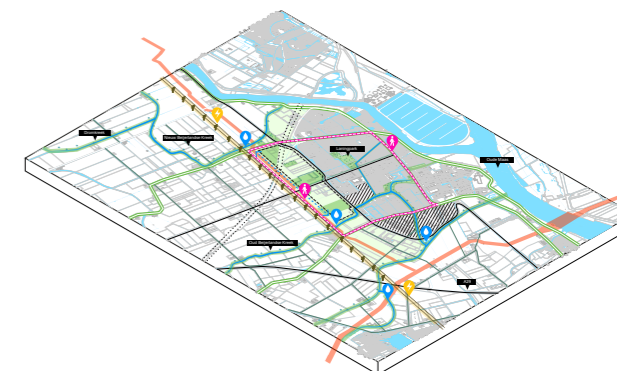
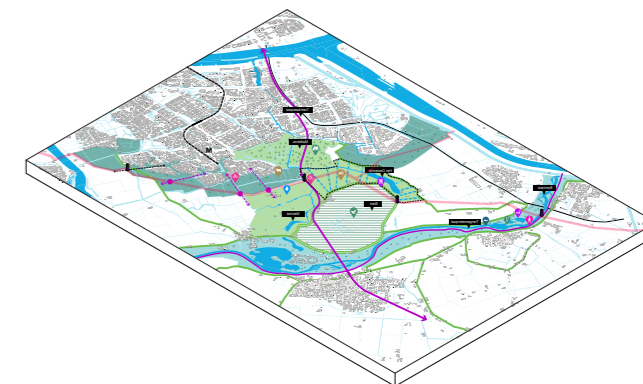
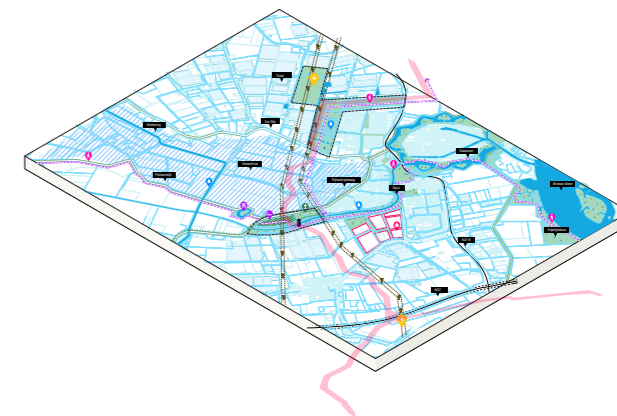
De ruimtelijke schetsen van de deelgebieden die volgen, zijn bedoeld ter inspiratie voor een verder gesprek en mogelijke uitwerking.

**REGIONALE
OPGAVEN**

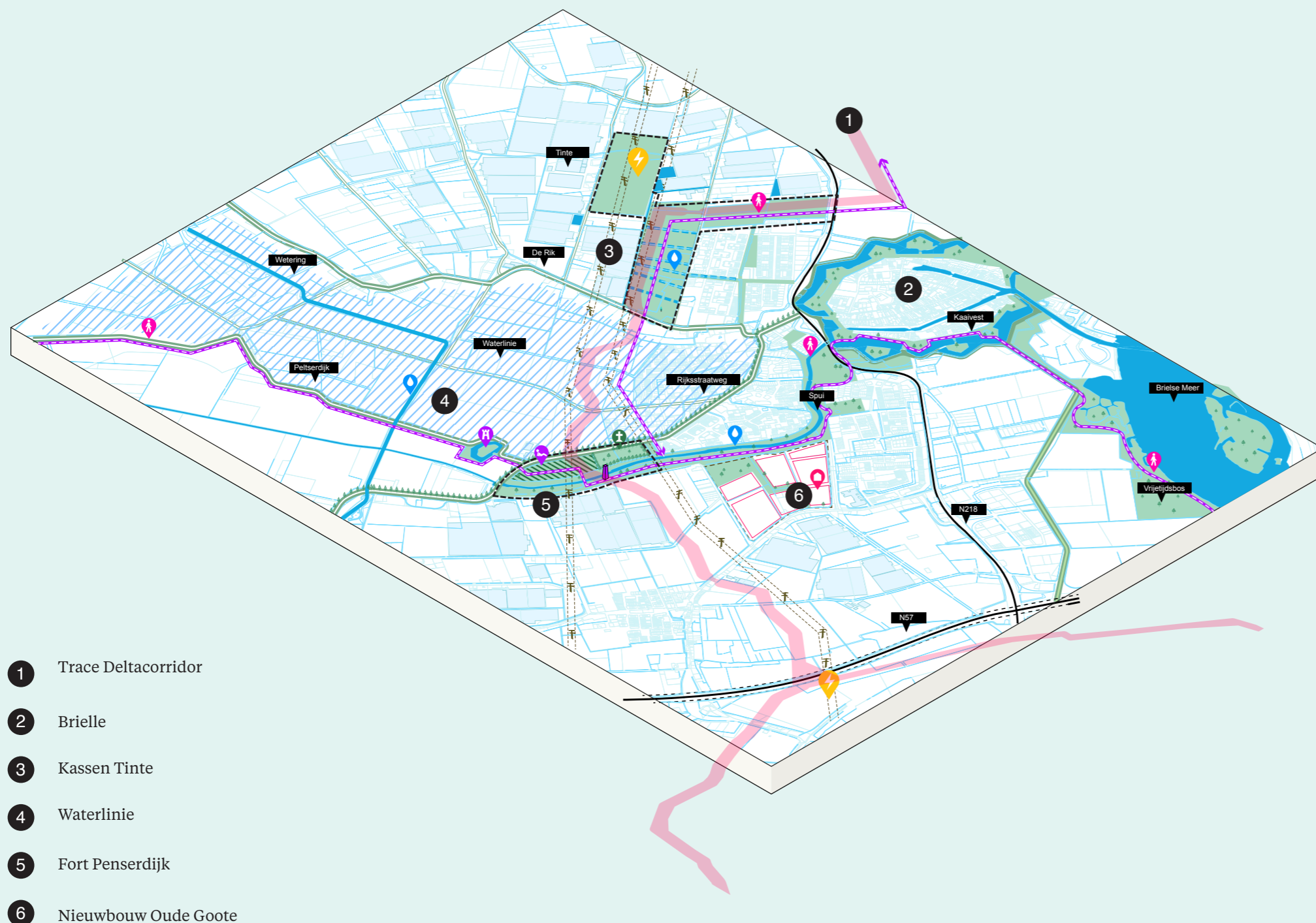
**THEMATISCHE
BOUWSTENEN**

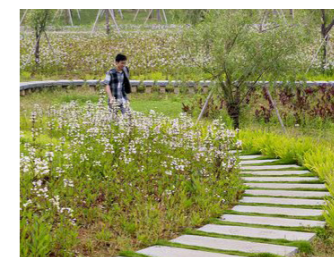
**UITWERKING OP
DEELGEBIEDEN**

Deelgebied A

Hier liggen kansen om de aanleg van het tracé te combineren met het versterken van verschillende recreatieve verbindingen en aanvullend programma. Vanuit klimaatadaptatie wordt in dit gebied gezocht naar meer ruimte voor water en wordt gezocht naar het verhogen van de biodiversiteit. Het versterken van stad-land verbindingen (Spui, Noordrand, Krekenroute). Vanuit het oogpunt van cultuurhistorie is hier de relatie met de fortenroute en de waterlinie interessant. Ook liggen er mogelijkheden om in te spelen op verschillende ontwikkelingen in de zone tussen kassencomplex Tinte en Brielle.

KANSRIJKE PROJECTEN

Groen-blaue corridor

versterken groen-blaauw netwerk rondom Brielle: klimaatadaptatie, ecologie, waterberging en aansluiten op bestaande recreatieve routes.

Tinte

koppeling met de kassen in Tinte, water vasthouden en (her)gebruiken, versterken relatie stad-land-schap

Waterlinie

versterken van de koppeling tussen Brielle (Spui), cultuurhistorie (Waterlinie en fort Penserdijk) en ecologisch potentieel

Groen Blauwe Corridor

De uitwerking richt zich op de groene haak tussen het kassencomplex Tinte en woonwijk Ruggie. Met de aanleg van de corridor liggen hier kansen om anders over de toekomstige inrichting van deze zone na te denken.

Het voorstel is om deze tussenzone te transformeren naar een robuuste groen-blauwe verbinding met meer ruimte voor water en ecologie. Door het afkoppelen hemelwater van de kassen en woonwijk Ruggie wordt ingespeeld op ambities van het waterschap om extra water vast te houden in het gebied en de opgave om onze leefomgeving klimaatbestendig in te richten. Mogelijk kan worden nagedacht over slim hergebruik van water.

Daarnaast worden een aantal nieuwe verbindingen voor fietsers en voetgangers voorgesteld. Deze routes vormen een schakel tussen bestaande recreatieve rondjes zoals de nabijgelegen rondje Brielse meer, de Kiekendiefroute en de vestingroute tussen Brielle en Hellevoetsluis. Hierbij wordt ook de relatie met de herontwikkeling van het zonneveld en de Kreekroute (Kerhoekweg) gelegd.

Op netwerkniveau liggen er kansen voor verdere uitwisseling met het traject van reststromen van bijvoorbeeld de kassen zoals water, CO2 en restwarmte

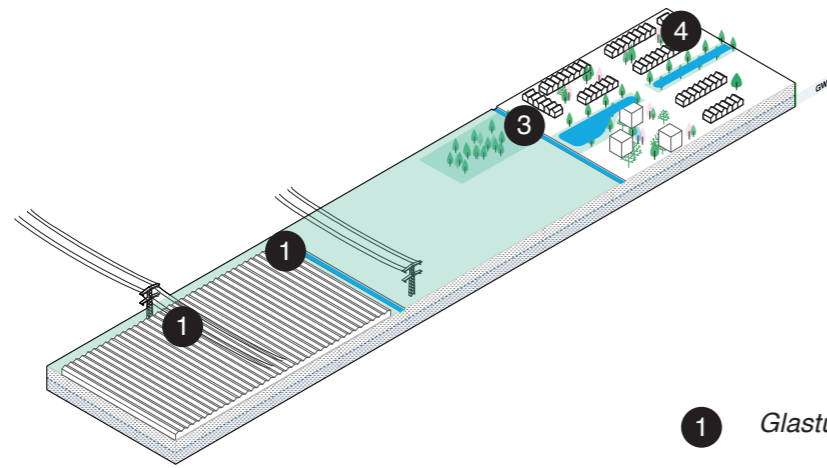

Overzichtskartaal Groene Corridor

Legenda

- 1 Trace Corridor
- 2 Groen-blauwe verbinding
- 3 Zonneveld Tinte
- 4 Kreekroute
- 5 Ruggie
- 6 Zuurland

Principe profiel

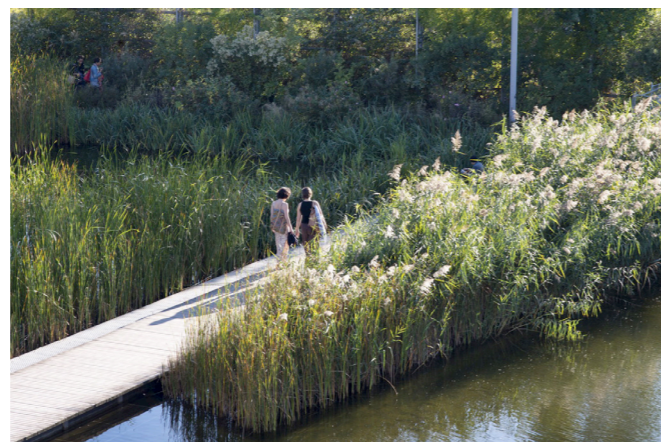

- 1 *Glastuinbouw Tinte*
- 2 *Hoogspanningsmasten*
- 3 *Kloosterweg*
- 4 *Rugge*

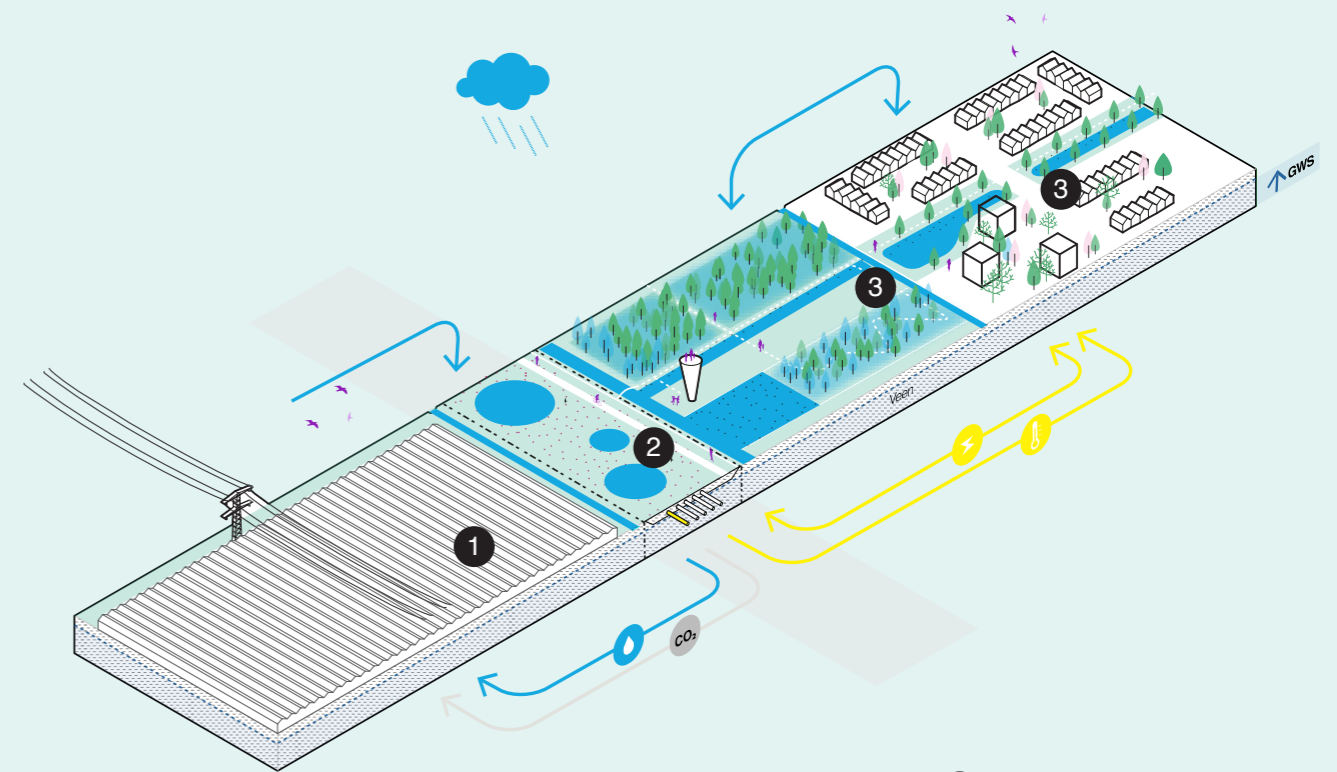
Principe profiel
bestaande situatie

Referentie

Referentie

- 1 *Uitwisseling water / CO2*
- 2 *Water en ecologie*
- 3 *Nieuwe verbindingen*
- 3 *Afkoppelen hemelwater*

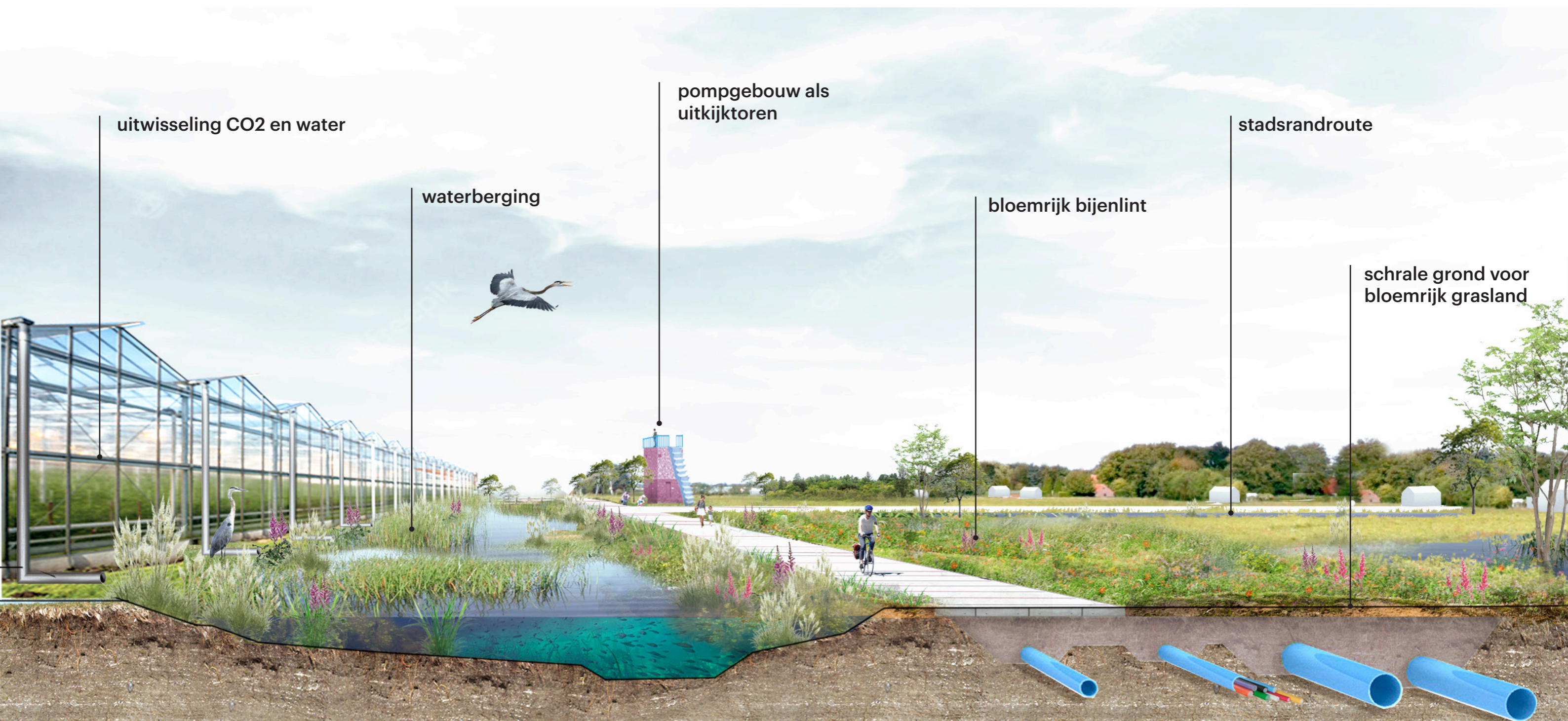
Principe bouwsteen

Referentie

Referentie

uitwisseling CO2 en water

waterberging

pompgebouw als uitkijktoren

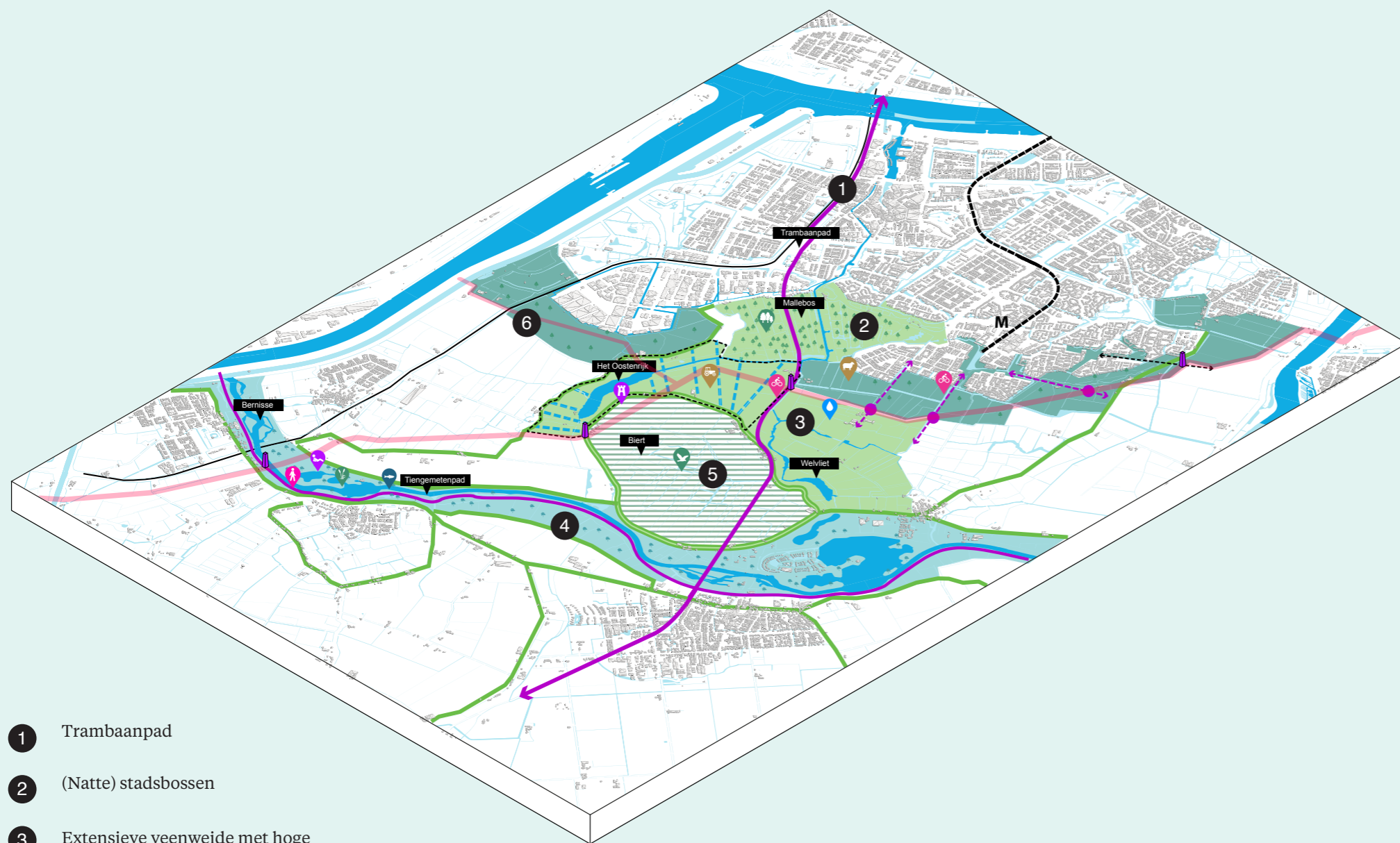
bloemrijk bijenlint

stadsrandroute

schrale grond voor bloemrijk grasland

Deelgebied B

Het tweede gebied waar op wordt ingezoomd is de zone tussen Bernisse en Spijkenisse. In het landelijk gebied spelen hier met name opgaven die te maken hebben met de veenbodem zoals bodemdaling en de transitie van de landbouw. Vanuit Spijkenisse wordt ingezet op het maken van 'gouden randjes' rond de stad, robuuste en diverse groenstructuur met ruimte voor klimaat, water en recreatie. De snelfietsroute 'Trambaanpad' tussen Spijkenisse en Hellevoetsluis kruist de corridor en kan een aanjager zijn voor verschillende ontwikkelingen. De aanleg van het tracé kan worden gebruikt voor het versterken van de identiteit en relatie tussen stad en veenweide gebied. De uitwisseling van restwarmte en elektriciteit via de corridor biedt kansen voor verduurzaming van wijken in de stadsranden.

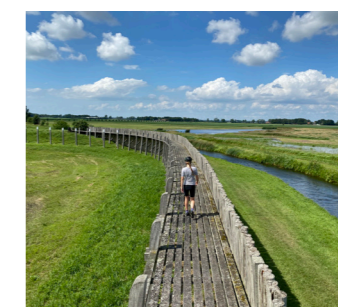
- 1 Trambaanpad
- 2 (Natte) stadsbossen
- 3 Extensieve veenweide met hoge GWS
- 4 Bernisse
- 5 Polder Biert
- 6 'Service Valley'

KANSRIJKE PROJECTEN

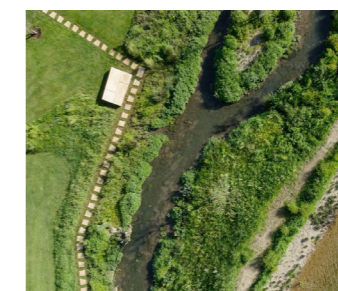
Stadsrand

Versterken van de stad-land verbindingen tussen Spijkenisse en omliggend landschap. Kansen voor onder andere klimaatadaptatie in de stadsrand.

Biert

Kansen voor water, natuur, landbouwtransitie in de de zone tussen Mallepark, Biert en het Oostenrijk. Het trambaanpad als verbindende schakel.

Bernisse

Kansen voor klimaat, waterkwaliteit, ecologie en recreatie. Versterken bestaande en nieuwe verbindingen (Tiengemetenroute) in relatie tot recreatief programma.

Gouden randjes

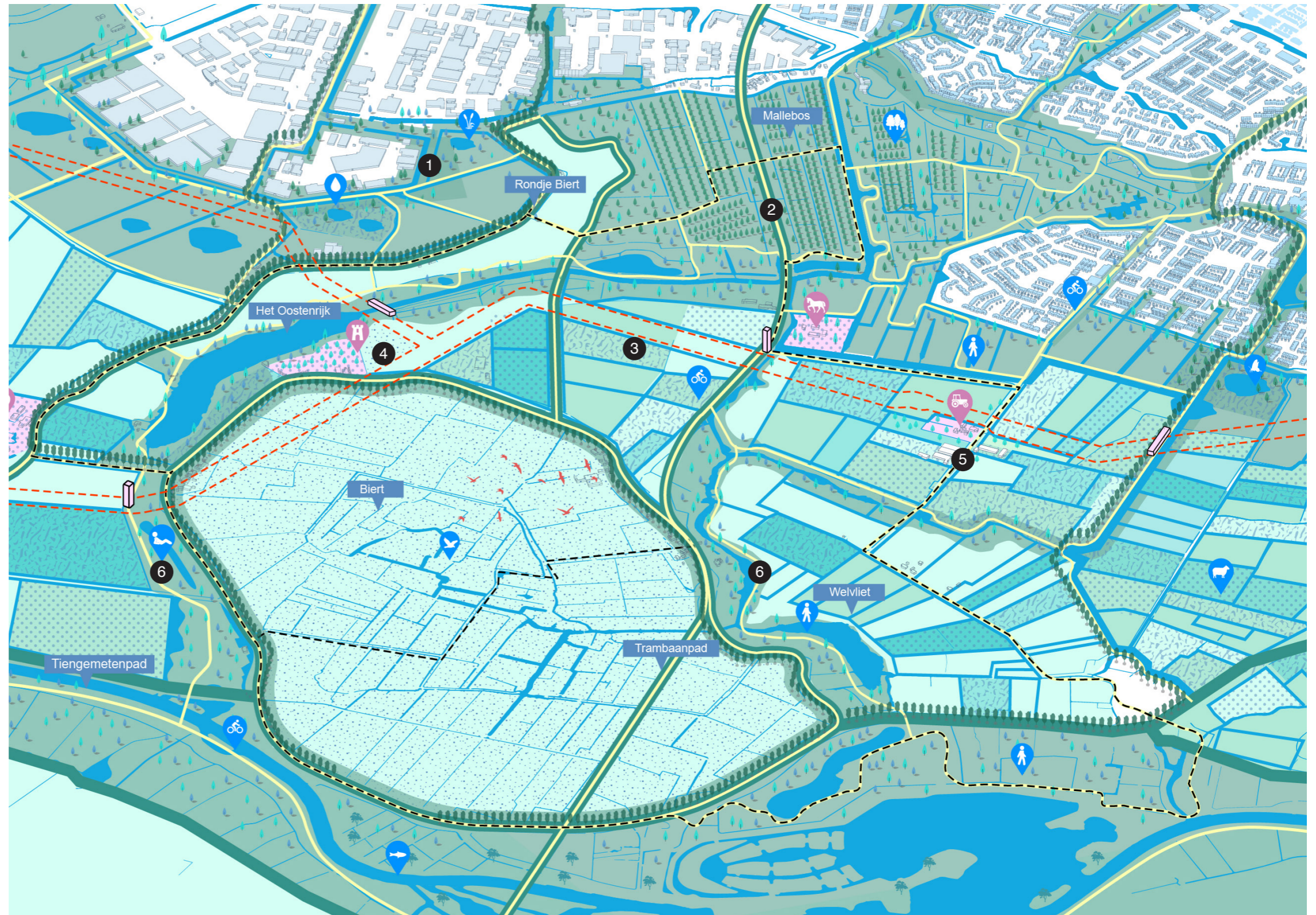
Het tracé kruist hier verschillende landschappelijke lagen waar opgaven als bodemdaling en verzilting een grote rol spelen. Het verder vernatten van het bestaande polderlandschap en de stadsrand ('Gouden randjes') kan, naast het voorkomen van verzakking van de buisleidingen, een flinke bijdrage leveren aan de zoetwatervoorraad en het oplossen van de waterproblematiek in de regio.

Aanvullende routes, (ecologische) verbindingen en overstappunten versterken de relatie tussen Spijkenisse, historische polder Biert en natuurgebied Bernisse. De aanleg van het tracé biedt hier tevens kansen voor transitie van de landbouw, recreatief programma en natuurontwikkeling. Zo kan het grasland boven het tracé dienen als permanent grasland voor verbetering van koolstofopslag en versterking van de biodiversiteit.

Op het gebied van de energietransitie biedt de aanwezigheid van de corridor kansen voor uitwisseling van restwarmte en elektriciteit.

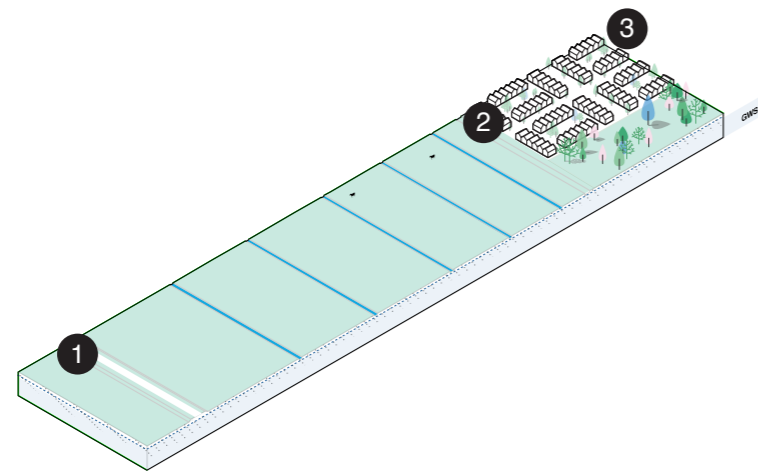
Legenda

- 1 *Apdatieve stadsrand*
- 2 *Nieuwe stad-land verbindingen*
- 3 *Vernatten polderlandschap*
- 4 *Verbreding agrarisch programma*
- 5 *Groen-blauwe dooradering*
- 5 *Koppeling Bernisse*

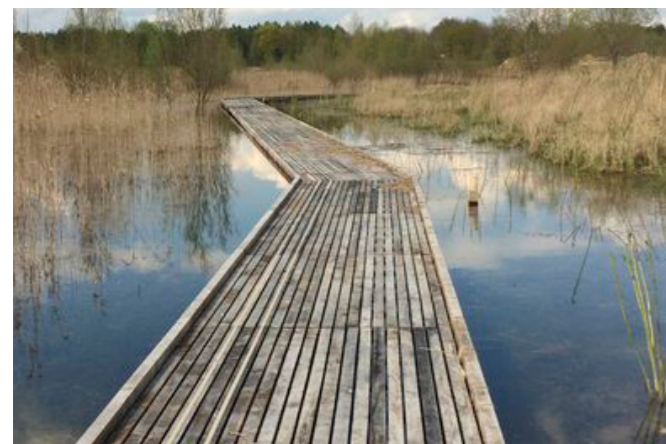
Overzichtskartaal Gouden randjes

Principe profiel

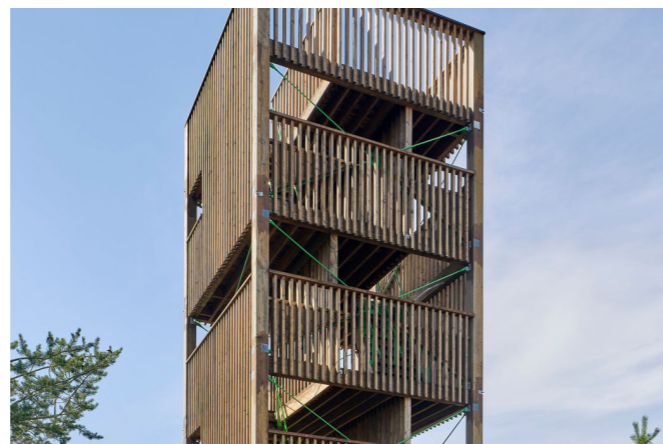

- 1 Landelijk gebied
- 2 Stadsrand
- 3 Spijkenisse

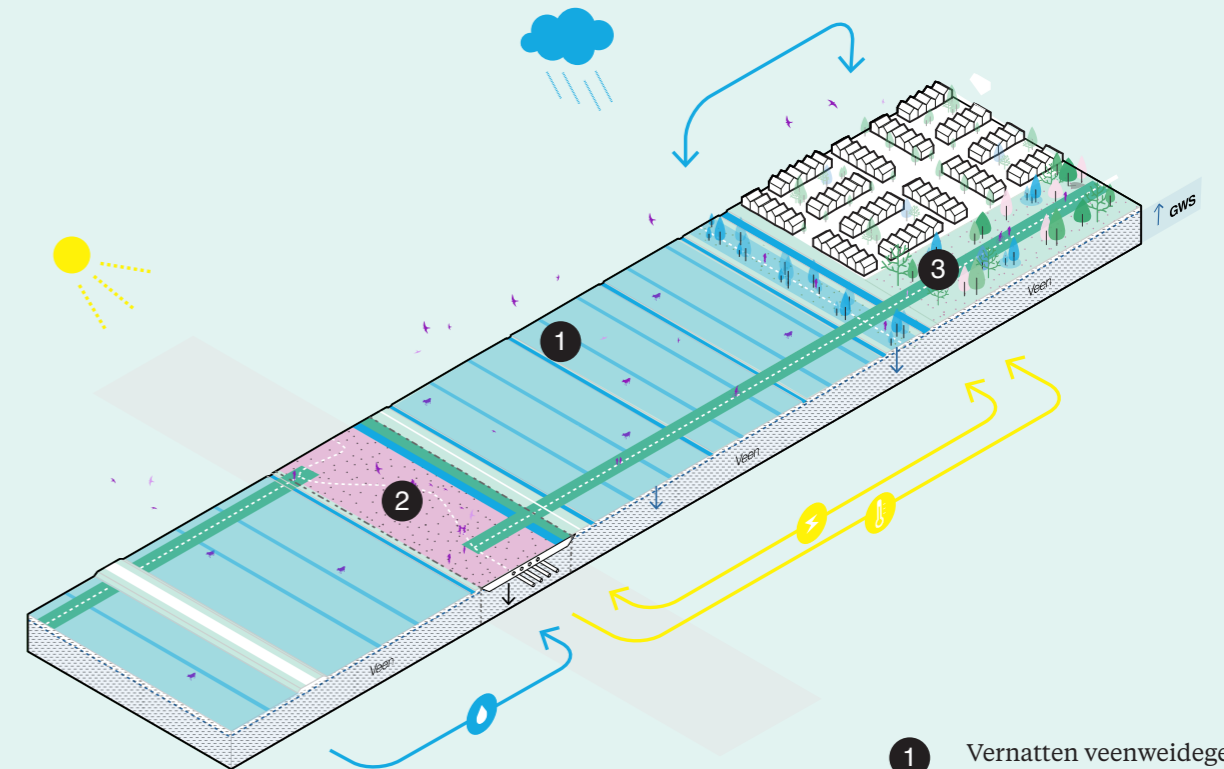
Principe profiel
bestaande situatie

Vlonderpaden

Uitkijktorens

- 1 Vernatten veenweidegebied
- 2 Nat bloemrijk grasland
- 3 Versterken stadsrand en routes

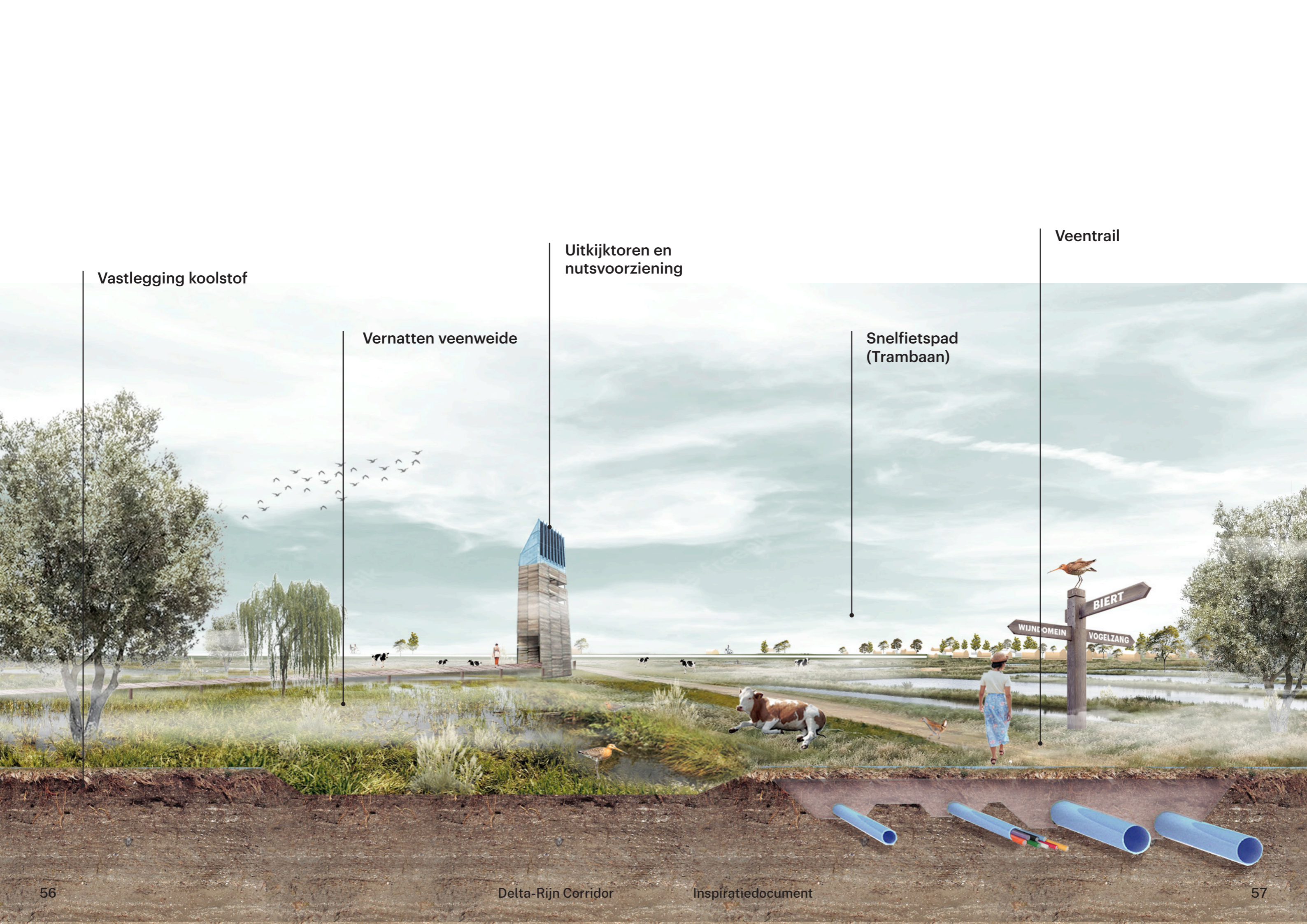
Principe bouwsteen

Nat bloemrijk grasland

Natte weiden en broekbos

Vastlegging koolstof

Vernatten veenweide

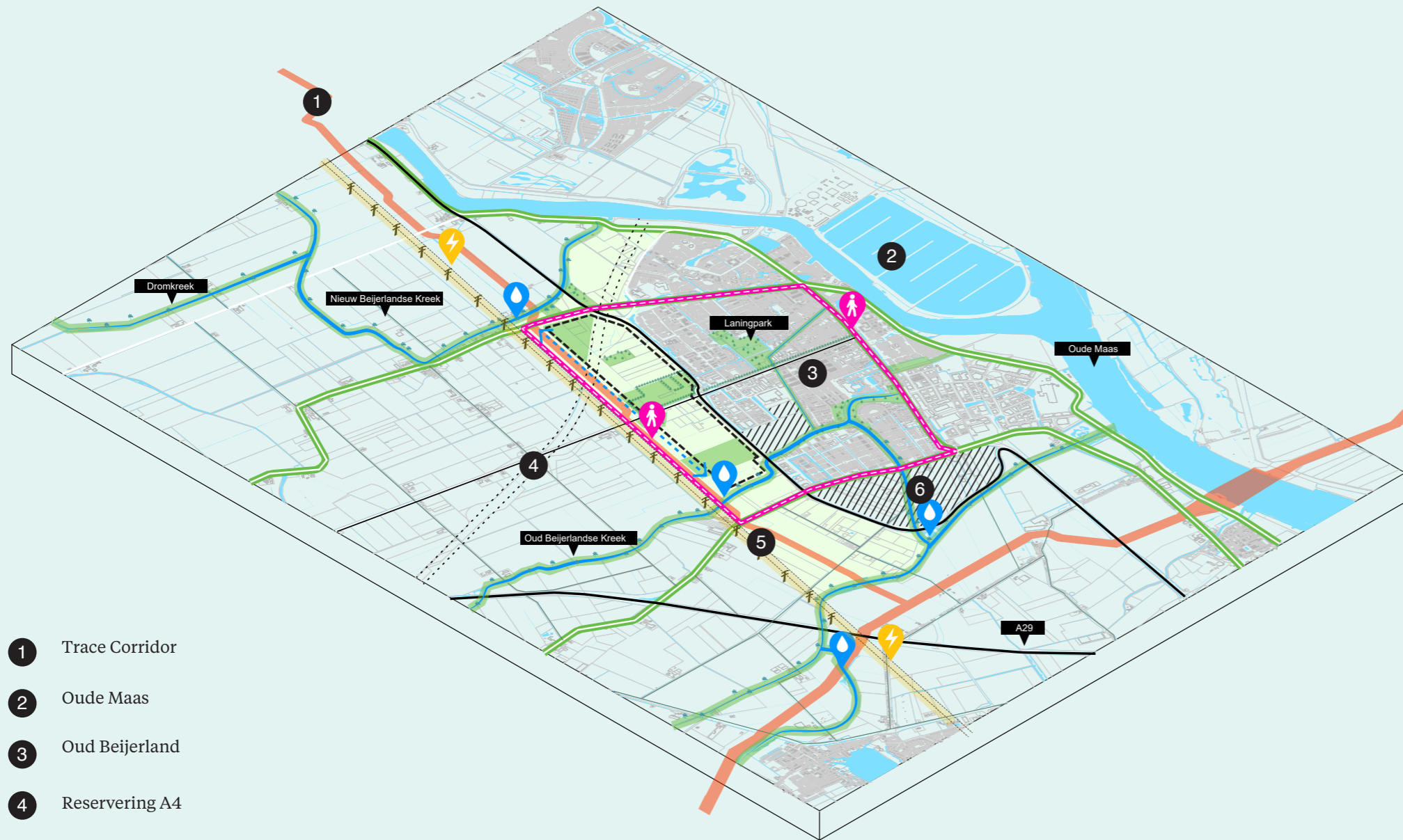
Uitkijktoren en
nutsvoorziening

Snelfietspad
(Trambaan)

Veentrail

Deelgebied C

Voor de uitwerking C wordt ingezoomd op de zuidelijke passage van Oud-Beijerland. Een belangrijke opgave hierbij is het beleefbaar en deels toegankelijk maken van de historische kreken. Door goed na te denken over vormgeving en functie van de overgangszones wordt voorkomen dat de stadsrand vertroebelt. Het rondje Oud-Beijerland als aanvulling op de bestaande fiets- en wandelmogelijkheden zou een prachtige aanwinst zijn voor met name het welbevinden en de gezondheid van de bewoners van Oud-Beijerland. In het verlengde hiervan kan worden ingespeeld op het versterken van de groen-blauwe dooradering (GBDA). Vanuit de ambitie om het cultuurhistorisch landschap open te houden wordt de wens uitgesproken om de bestaande hoogspanningsmasten ondergronds te plaatsen. Vanuit agrarisch perspectief zou moeten worden ingezet op het verhogen van biodiversiteit in het agrarisch landschap door bijvoorbeeld de akkerranden, en het realiseren van windmolens op percelen.

- 1 Trace Corridor
- 2 Oude Maas
- 3 Oud Beijerland
- 4 Reservering A4
- 5 Bestaande hoogspanningslijn
- 6 Nieuwbiouw (ca. 2000 woningen)

KANSRIJKE PROJECTEN

Kreken

Kreken verbreden en activeren: meerwaarde voor recreatief gebruik en natuurwaarde, koppeling met cultuurhistorie, waterberging / waterkwaliteit.

Parallelstrook

Kansen voor meervoudig ruimtegebruik in trace-zone. Kansen voor aan water, ecologie, parallelle route. Wellicht kansen voor het 'wegwerken' van de hoogspanningsmast.

Stadsrand

Overgangszones tussen stad en cultuurhistorisch landschap met kansen voor nieuwe duurzame vormen van landbouw (FOODlab Hoeksche waard) en/of ander 'natuurlijk' programma

Rondje(s) Oud Beijerland

In de overgangszone tussen Oud-Beijerland en het cultuurhistorisch waardevolle open landschap van de aanwasolders vormen nieuwe recreatieve (wandel)paden de missing link in het 'rondje Oud Beijerland'. Door goed na te denken over vormgeving en functie van de overgangszone wordt voorkomen dat de stadsrand vertroebelt. Met de aanleg van de corridor worden ingespeeld op een betere groen-blauwe dooradering, door het beleefbaar en toegankelijk maken van de historische kreek. In landelijk gebied wordt ingezet op het verhogen van biodiversiteit in de akkerranden en riparian zones langs waterlopen.

Een verbreding van het agrarisch programma in de stadsrand zoals pixelfarming en agroforestry draagt bij aan het creëren van een aantrekkelijke overgangszone tussen stad en land. Het ondergronds brengen van de hoogspanningskabels in de corridor kan hieraan bijdragen.

Om de potentie van de corridor voor Oud-Beijerland op het gebied van duurzame energie te vergroten, zou de positie van het tracé wellicht geoptimaliseerd kunnen worden zodat de afstand wordt verkleind.

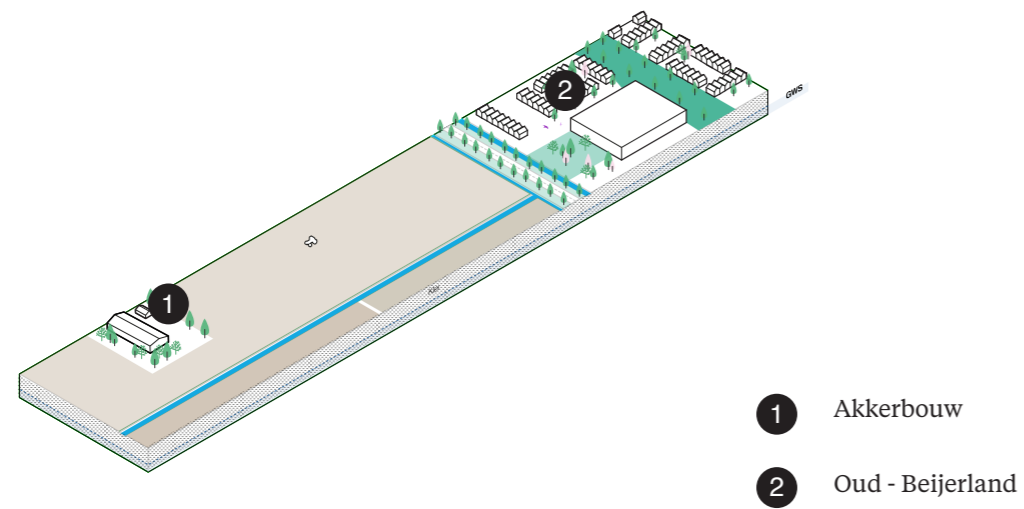
Legenda

- 1 Reservering snelwegtracé
- 2 Ecologische lv-route
- 3 Kreeken erfahrbaar en bewandelbaar
- 4 Verhogen biodiversiteit akkerranden
- 5 Differentiatie in agrarisch grondgebruik
- 6 Stimuleren stad-land rondjes

Overzichtskartaal Rondje(s) Oud Beijerland

Principe profiel

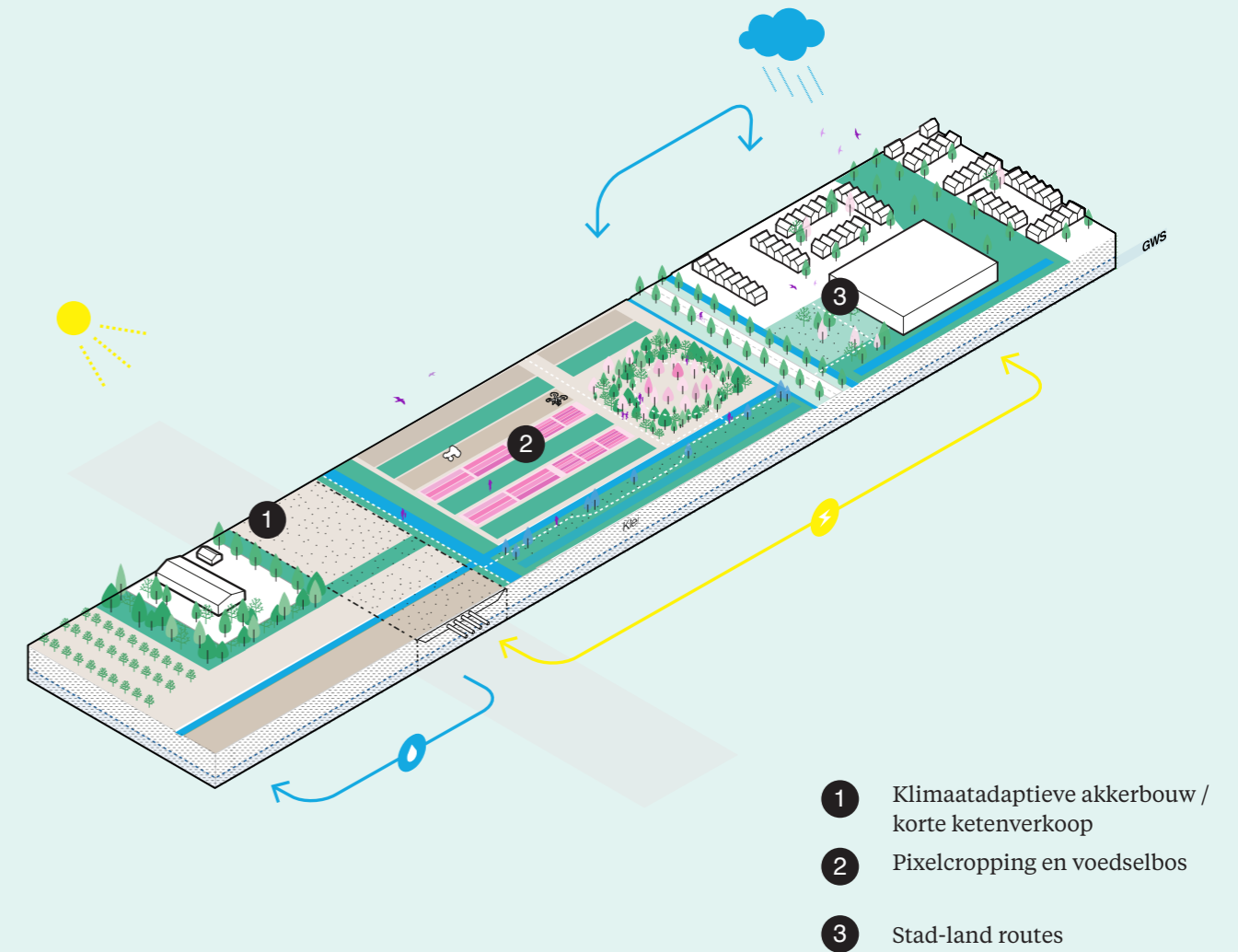
Principe profiel
bestaande situatie

Agroforestry

Pixelcropping

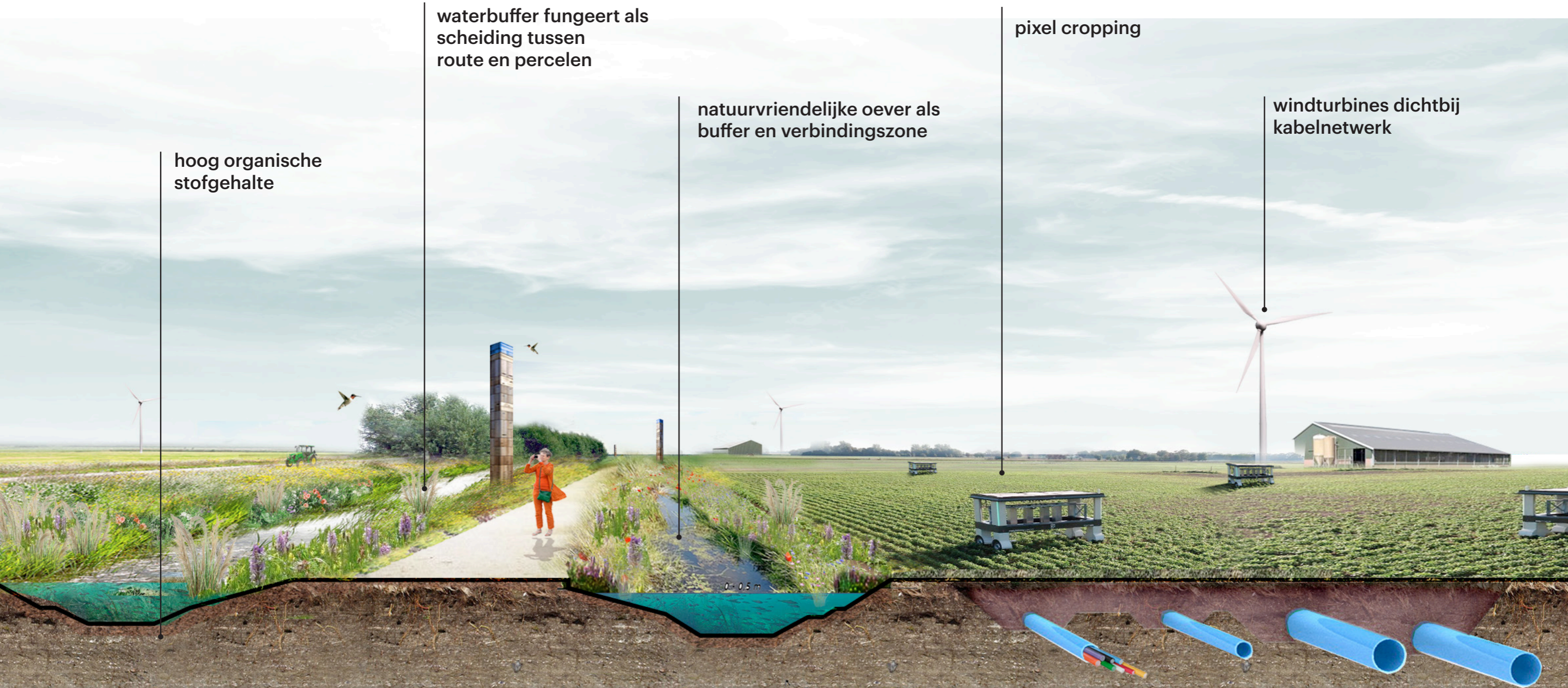
Principe bouwsteen

Akkerranden en pluktuinen

Recreatie- en voedselbos

hoog organische
stofgehalte

waterbuffer fungeert als
scheiding tussen
route en percelen

natuurvriendelijke oever als
buffer en verbindingzone

pixel cropping

windturbines dichtbij
kabelnetwerk

Conclusie en aanbeveling

Wij zijn in dit ontwerpend onderzoek samen met provincie, gemeenten en waterschap op zoek gegaan naar uitvoeringskansen bij de aanleg van dit buisleidingstracé. Het ging er daarbij niet om dat er direct uitvoerbare projecten worden uitgetekend, maar dat er een goed en vooral inspirerend beeld wordt geschetst van de kansen die er liggen om werk met werk te maken, met dit project ook andere opgaven te realiseren en door de maatschappelijke waarde te optimaliseren draagvlak en dus ook de processnelheid te vergroten.

Dit is een mooi voorbeeld van de manier waarop de provincie met al zijn partners handen en voeten kunnen geven aan de opgaven in het kader van bijvoorbeeld het NPLG en meer concreet de gebiedsplannen waar zij voor staan. Tegelijkertijd en vervolgens kunnen partijen op zoek naar draagvlak voor de opgetekende ideeën, maar ook naar middelen en vooral ook eigenaarschap. Wie zou met welk project of met welke opgave aan de slag willen? We zien een aantal kansen waar de ini-

tiatiefnemer direct mee aan de slag zou kunnen, maar veelal ook kansen voor de opgaven in het NPLG (natuur, water, klimaat, etc.), maar ook bijvoorbeeld op het gebied van energieinfrastructuur, cultuur en recreatie.

We hebben niet te snel geschraapt in de ideeën, omdat sommige ideeën vanuit een ander(mans) perspectief meer kansen zouden kunnen bieden dan wij op het eerste gezicht denken. Naast de bij het onderzoek betrokken overheden, de initiatiefnemer, het rijk, beheerders van infrastructuur en natuur willen we ook bijvoorbeeld agrariërs en andere grondeigenaren concrete handvatten bieden om vorm te geven aan de opgaven waar zij voor gesteld worden in het licht van bijvoorbeeld het NPLG, NOVEX, Ruimtelijke Puzzel en alle andere transitie en crises die relevant kunnen zijn.

De lessen die zijn getrokken uit dit proces zijn teruggebracht naar 10 aanbevelingen die handvaten kunnen bieden voor een toekomstbestendige aanleg van de Delta Rijn Corridor.

1 FORMULEER AMBITIES VOOR DE LANGE TERMIJN

2 VERBIND OPGAVEN OP REGIONALE MET LOKALE SCHAAL

3 MAAK BODEM EN WATER STUREND BIJ DE AANLEG VAN HET TRACE

4 QUICK WINS KUNNEN BIG WINS WORDEN

5 VOORKOM OBSTAKELWERKING VAN DE LEIDINGSTROOK

6 KIJK BREDER DAN DE RESERVERINGSSTROOK VAN DECORRIDOR

7 VERKEN DE KANSEN VOOR HET VERBINDEN VAN NETWERKEN

8 KIJK VERDER DAN BESTUURLIJKE GRENZEN

9 VERKEN DE MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE VAN BV. NUTSOBJECTEN

10 BENUT DE STURENDE WERKING VAN INFRASTRUCTUUR

